

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos geologijos tarnybai
prie Aplinkos ministerijos
El. p. lgt@lgt.lt

2016-08-24 Nr. 4-01-6506

Lietuvos Respublikos
aplinkos ministerijai
El. p. info@am.lt

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS LIETUVOS GEOLOGIJOS TARNYBOJE PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, atliko korupcijos rizikos analizę Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – LGT arba tarnyba) veiklos srityse:

1. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimas.
2. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimas.
3. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimas.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo pagrindas: STT 2016 m. vasario 29 d. rašte Nr. 4-01-1464 nurodytas sprendimas.

Korupcijos rizikos analizę atliko STT Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus vyriausiasis specialistas Aloizas Šafranovič.

Korupcijos rizikos analizė pradėta: 2016 m. gegužės 1 d.

Korupcijos rizikos analizė baigta: 2016 m. rugpjūčio 24 d.

Korupcijos rizikos analizė LGT veiklos srityse atlikta pirmą kartą.

Analizuotas laikotarpis:

Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo srityse – nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d;

Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimo srityje – nuo 2015 m. sausio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d.

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	3
2. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ TIRTI ŽEMĖS GELMES IŠDAVIMO SRITYJE	4
3. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ NAUDOTI ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIUS IŠDAVIMO SRITYJE	14
4. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ TIRTI ŽEMĖS GELMES IR LEIDIMŲ NAUDOTI ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIUS TURĖTOJŲ VEIKLOS PATIKRINIMO SRITYJE.....	21
5. IŠVADOS	31
6. PASIŪLYMAI	33
1 priedas.....	38
2 priedas.....	40

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai, galinčius sudaryti prielaidų korupcijai pasireikšti leidimų tirti ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo, išvardytų leidimų turėtojų veiklos tikrinimo srityse, pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksniai.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar teisės aktuose pakankamai reglamentuota LGT veikla leidimų tirti bei leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo ir tokių leidimų turėtojų veiklos tikrinimo srityse.
2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorpuciniu požiūriu ydingas procedūras leidimų tirti bei leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo ir tokių leidimų turėtojų veiklos tikrinimo srityse.

Objektas:

LGT veikla leidimų tirti bei leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo ir tokių leidimų turėtojų veiklos tikrinimo srityse.

Subjektas:

LGT.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (LGT darbuotojams pateikti klausimai).
3. Viešai prieinamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (Aplinko ministerijos (toliau – AM) interneto svetainė <http://www.am.lt/>, LGT interneto svetainė <http://www.lgt.lt/>, informacija žiniasklaidoje ir pan.).

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.
2. AM interneto svetainėje <http://www.am.lt/>, LGT interneto svetainėje <http://www.lgt.lt/>, skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
3. Per 5 susitikimus su LGT darbuotojais gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.
4. LGT darbuotojų elektroniniu paštu ir telefonu pateikta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize. Jeigu LGT prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ TIRTI ŽEMĖS GELMES IŠDAVIMO SRITYJE

2.1. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo reglamentavimas:

LGT pateiktais duomenimis leidimų tirti žemės gelmes turėtojų nuo 2003 iki 2016 m. padidėjo beveik 3 kartus – nuo 58 iki 150. Tendencijos rodo, kad vidutiniškai kasmet išduodami 7 nauji leidimai tirti žemės gelmes, dalis leidimų išduodama ūkio subjektams, kurie prieš tai nevykdė tokio pobūdžio veiklos ir leidimo neturėjo (*paprastai tai naujai įsteigtos įmonės*), kita dalis – ūkio subjektams, kurie nori įgyti leidimą atlikti papildomos rūšies (-ių) žemės gelmių tyrimą (-us). Analizuojamu laikotarpiu LGT išdavė 21 leidimą tirti žemės gelmes: 2014 m. – 12 leidimų ir 2015 m. – 9.

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius LGT veiklą leidimų tirti žemės gelmes išdavimo srityje, ir darbo praktiką¹, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

2.1.1. Nenuoseklus Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo reglamentavimas.

Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo pamatines nuostatas nustato Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo (toliau – ŽGĮ) 6 straipsnis, pagal kurį *tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus gali atlikti juridiniai ir fiziniai asmenys ir šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys teisę užsiimti šia veikla ir gavę leidimą atlikti konkretų (konkrečius) atitinkamos rūšies (atitinkamų rūšių) tyrimą (tyrimus) <...>.*

1) Toks reglamentavimas suponuoja, kad pageidaujantys tirti žemės gelmes pirmiausia turi įgyti teisę vykdyti tokio pobūdžio tyrimus, o vėliau kaskart prieš tyrimo pradžią kreiptis į kompetentingas institucijas dėl leidimo atlikti konkretų tyrimą (ar konkrečius tyrimus) išdavimo. Tačiau įstatymo nuostatas įgyvendinančios Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 1433 (toliau – Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės), tokios procedūros nenumato: taisyklių 21 punkte nustatyta, kad leidimas išduodamas neterminuotam laikui, 29 punkte – kad leidimas suteikia jo turėtojui teisę atlikti tik leidime nurodytos (-ų) atitinkamos (-ų) rūšies (-ių) tyrimą (-us), 31 punkte – kad leidime nurodyti tyrimai, kuriuos numatoma atlikti konkrečioje vietoje, turi būti registruojami, o duomenys apie žemės gelmes, gauti atlikus tyrimus, teikiami įrašyti į Žemės gelmių registrą, 32 punkte – kad prieš pradėdamas tiesioginį tyrimą, leidimo turėtojas privalo raštu pranešti savivaldybės, kurios teritorijoje bus vykdomas tyrimas, vykdomajai institucijai apie tyrimų rūšį ir tikslią vietą.

Taigi išvardytos taisyklių nuostatos nereikalauja gauti atskiro leidimo prieš kiekvieno tyrimo atlikimą, o tik informuoti LGT ir savivaldybę apie planuojamus atlikti tyrimo veiksmus.

¹ Korupcijos rizikos analizės metu buvo įvertinti visi 2014–2015 m. išduoti leidimai tirti žemės gelmes bei su jais susiję dokumentai.

Pažymėtina, kad taisyklėse nustatytas teisinis reglamentavimas atitinka Lietuvos Respublikos paslaugų įstatyme (toliau – Paslaugų įstatymas) ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL 2006 L 376, p. 36) (toliau – Paslaugų direktyva) nustatytas laisvės teikti paslaugas ir ūkinės paslaugų teikimo veiklos laisvės įgyvendinimo sąlygas², tačiau manytina, kad nedera su minėtomis ŽGĮ nuostatomis.

2) ŽGĮ nustato, kad leidimai tirti žemės gelmes gali būti išduodami tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, tačiau pagal Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių 4 punktą iš visų taisyklėse nustatytų tiesioginių ir nuotolinių žemės gelmių geologinių tyrimų rūšių fiziniams asmenims, skirtingai nuo juridinių, gali būti suteikiamas leidimas atlikti tik angliavandenilių tyrimus.

Manome, kad toks fizinių asmenų teisės teikti žemės gelmių tyrimų paslaugas ribojimas bei įpareigojimas teikėjui³ būti tam tikros teisinės formos neatitinka Paslaugų įstatyme ir jo įgyvendinamoje Paslaugų direktyvoje nustatytą įsisteigimo laisvę užtikrinančių nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo principų.

3) Paslaugų įstatymo 5 straipsnis reikalauja, jog leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat reikalavimai, kurių vykdydami veiklą turi laikytis leidimą gavę teikėjai, būtų nustatomi įstatymais.

Šiuo atveju LGĮ pasigendama esminių reikalavimų tiek dėl leidimų išdavimo, tiek dėl jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo, o atitinkamos nuostatos yra reglamentuotos žemesnio lygmens teisės akte – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintose Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse.

4) LGĮ 3 straipsnio 12 punktą išvardija ir apibrėžia tris žemės gelmių tyrimų rūšis: tiesioginius, nuotolinius ir netiesioginius tyrimus. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių 3 punktą tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus pagal tiriamą žemės gelmių objektą, tyrimo metodus ir paskirtį skirsto į dar 8 rūšis, o kai kurias rūšis į dar kelis porūšius, tačiau nei LGĮ, nei taisyklėse atskiros tyrimo rūšys nėra apibrėžtos.

Teisėkūros aiškumo principas reikalauja, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas būtų logiškas, nuoseklus, glaustas, aiškus ir nedviprasmiškas. Manome, kad specialių žinių neturintiems asmenims Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse išvardyti ir leidimuose nurodomi tyrimo rūšių pavadinimai nėra informatyvūs ir neatskleidžia paslaugų teikėjui leidimu suteikiamų teisių turinio.

---

² Žiūrėti Paslaugų įstatymo 6 straipsnį.

³ Tiekėjas – siūlantis arba teikiantis paslaugą valstybės narės pilietis, kitas fizinis asmuo, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, arba valstybėje narėje įsteigtas juridinis asmuo, arba kita organizacija ar jų padaliniai (Paslaugų įstatymo 2 straipsnio 14 dalis).

Atsižvelgdami į išdėstytas aplinkybes, siekdami skaidresnio reglamentavimo Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo srityje bei vientisos, nuoseklios, darnios ir veiksmingos visos teisinės sistemos, siūlome:

1. Inicijuoti ŽGĮ pakeitimus, kad jo nuostatos būtų suderintos su Paslaugų įstatymu:

1.1. Atsisakant įstatymo nuostatų, reikalaujančių gauti atskirą leidimą prieš pradėdant naują žemės gelmių tyrimą;

1.2. Nustatant, kad visų rūšių tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus turi teisę atlikti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, tiek asmenų grupės veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartį, turintys teisės aktų nustatyta tvarka išduotą leidimą tirti žemės gelmes arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės kompetentingos institucijos išduotus dokumentus, įrodančius, kad jie turi teisę atlikti tokio pobūdžio tyrimus.

1.3. Perkeliant iš Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių į ŽGĮ esminius reikalavimus dėl leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo.

2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse apibrėžti atskiras žemės gelmių tyrimo rūšis, atskleidžiant šių tyrimų esmę ir paskirtį.

2.1.2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo nepagrįstumas.

Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių 12.2 papunktyje nustatyta, kad įmonė, pageidaujanti atlikti geofizinius tyrimus, privalo pateikti LGT duomenis apie tai, kad yra įdarbinusi aukštąjį išsilavinimą ir reikiamą darbo stažą turintį geofiziką.

Analizuojamu laikotarpiu tokios rūšies leidimai tirti žemės gelmes buvo išduoti dviem įmonėms⁴, tačiau pastarosios yra įdarbinusios specialistus turinčius ne geofiziko, o fiziko aukštąjį išsilavinimą.

LGT specialistų teigimu, Lietuvoje nėra specialistų, kurie turėtų aukštąjį geofizinį išsilavinimą ir nei viena iš aukštųjų mokyklų tokių specialistų nerengia, todėl atitinkami leidimai yra išduodami įmonėms, kurios yra įdarbinusios aukštąjį fizikos išsilavinimą turinčius asmenis.

Manome, kad tokia situacija, kai nustatytas teisinis reglamentavimas galimai neatitinka faktinės aktualios padėties reguliuojamoje srityje, dėl ko praktikoje formaliai kaskart yra pažeidžiamas, laikytina korupcijos rizikos veiksniu.

Kad būtų išvengta iš anksto užprogramuotų teisės aktų pažeidimų, išduodant leidimus atlikti geofizinius tyrimus, bei su tuo susijusios korupcijos rizikos, siūlome apsvarstyti šiuo metu nustatytų reikalavimų įmonėms, pageidaujančioms atlikti geofizinius tyrimus, pagrįstumą, taip pat

⁴ 2014 m. birželio 12 d. VšĮ Pajūrio tyrimų ir planavimo institutui išduotas leidimas Nr. 1096350 ir 2015 m. gegužės 12 d. UAB „Geoprojektas“ ir KO išduotas leidimas Nr. 1168651.

aukštąjį fizikos išsilavinimą turinčių asmenų tinkamumą atlikinėti tokio pobūdžio tyrimus ir esant reikalui inicijuoti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių pakeitimą.

2.2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo organizavimas:

Leidimai tirti žemės gelmes asmenims išduodami LGT direktoriaus įsakymu, o LGT direktoriaus sprendimas dėl leidimo išdavimo ar neišdavimo priimamas, atsižvelgiant į Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo komisijos (toliau – LTK), kuri nagrinėja tarnybai interesantų teikiamus dokumentus, susijusius su leidimų išdavimu, siūlymą.

LTK veiklą reglamentuoja Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo komisijos nuostatai, patvirtinti LGT direktoriaus 2012 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 1–153 (toliau – LTK nuostatai)⁵.

Susipažinus su LGT direktoriaus 2015 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 1–143 į LTK sudėtį paskirtų asmenų pareigybėmis⁶, galima daryti prielaidą, kad paskirti LGT valstybės tarnautojai turi tinkamus įgaliojimus ir kompetenciją analizuojamoje srityje. Visi nariai yra pasirašę konfidencialumo ir nešališkumo pasižadėjimus.

Manome, kad nustatytas LTK veiklos organizavimo teisinis reglamentavimas, kai sprendimus dėl leidimų išdavimo priima ne mažiau kaip trys reikiamos kompetencijos atitinkamus įgaliojimus turintys tarnautojai, minimizuoja neteisėtų susitarimų tarp interesantų ir pavienių valstybės tarnautojų riziką bei užtikrina didesnę priimamų sprendimų dėl leidimų tirti žemės gelmes išdavimo objektyvumą.

LTK nuostatuose nėra nustatyta, per kiek laiko nuo intereso kreipimosi turi būti šaukiamas LTK posėdis, tačiau susipažinus su 2014-2015 m. LTK protokolais nustatyta, kad posėdžiai paprastai šaukiami per kelias dienas, išimtiniais atvejais – per porą savaitių, nuo dokumentų gavimo LGT dienos, todėl sprendimas dėl leidimo išdavimo ar neišdavimo visuomet priimamas per Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse nustatytą 30 kalendorinių dienų terminą.

Nepaisant gana racionalaus leidimų tirti žemės gelmes išdavimo organizavimo reglamentavimo, tikslinga atkreipti dėmesį į kelis analizės metu nustatytus rizikos veiksnius, galinčius sudaryti sąlygas pasireikšti korupcijai bei piktnaudžiavimams:

2.2.1. Galimas antikorupciniu požiūriu ydingas LTK sprendimų priėmimas.

⁵ Pagal LTK nuostatus: Komisija sudaroma iš 5 narių ir 3 pakaitinių komisijos narių, kurie vykdo laikinai nesančių komisijos narių pareigas; LTK posėdis laikomas teisėtu, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip trys LTK nariai; Sprendimai priimami balsų dauguma, o balsams pasiskirsčius po lygiai, sprendimą lemia pirmininko balsas; LTK posėdžiai protokoluojami, protokolu įforminamas siūlymas tarnybos direktoriui priimti atitinkamą sprendimą, protokole nurodoma: posėdžio vieta, data, protokolo numeris, posėdyje dalyvaujančių LTK narių vardai ir pavardės, svarstomi klausimai, balsavimo rezultatai, priimami sprendimai; LTK posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir LTK narys, surašęs protokolą.

⁶ Į LTK sudėtį įeina: Žemės gelmių išteklių skyriaus Žemės gelmių registro poskyrio vedėja, Hidrogeologijos skyriaus Požeminio vandens monitoringo poskyrio vedėja, Žemės gelmių išteklių skyriaus Žemės gelmių registro poskyrio vyriausioji specialistė, Giluminių tyrimų skyriaus Naftos geologijos ir gręžinių priežiūros poskyrio vedėjas. Pakaitiniais komisijos nariais paskirti: Hidrogeologijos skyriaus vedėjas, Inžinerinės geologijos skyriaus Inžinerinių geologinių tyrimų poskyrio vyriausiasis specialistas ir to paties poskyrio vedėjas.

Nors visuose 2014–2015 m. LTK protokoluose nurodyta, kad komisijos sprendimai buvo priimti vienbalsiai, pagal nustatytą LTK veiklos organizavimo reglamentavimą galimi atvejai, kai sprendimą dėl leidimo išdavimo ar neišdavimo nulemtų tik LTK pirmininko valia.

Antai LGT direktoriaus 2015 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 1–143 LTK pirmininke buvo paskirta Žemės gelmių išteklių skyriaus Žemės gelmių registro poskyrio vedėja, o vienu iš komisijos narių – to paties skyriaus darbuotoja. Kadangi tarp minėtų asmenų yra tiesioginiai pavaldumo santykiai, tai LTK pirmininkė gali daryti tiesioginę arba netiesioginę įtaką jos pavaldinės veiksmams ir sprendimams.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal LTK nuostatus LTK posėdis laikomas teisėtu, jeigu jame dalyvauja bent trys LTK nariai ir LTK sprendimai priimami balsų dauguma, o balsams pasiskirsčius po lygiai, sprendimą lemia pirmininko balsas, tai tais atvejais, kai LTK posėdyje dalyvauja trys arba keturi nariai⁷, užtenka vien tik LTK pirmininkės ir jos pavaldinės balsų, kad būtų priimtas jų pageidaujamas sprendimas.

Manome, kad nesąžiningi pareiškėjai gali pasinaudoti nustatyto reglamentavimo netobulumu ir bandyti paveikti LTK pirmininkės (o per ją ir jos pavaldinės) valią, siekiant sau palankių sprendimų.

***Siūlome:** į LTK sudėtį paskirti asmenis, kurie tarpusavyje nebūtų susieti pavaldumo santykiais.*

2.2.2. Procedūriniai pažeidimai pasirašant LTK posėdžių protokolus ir priimant sprendimus dėl leidimų išdavimo.

Pagal LTK nuostatus LTK posėdžio protokolą privalo pasirašyti posėdžio pirmininkas ir protokolą surašęs LTK narys. 2014 ir 2015 m. visi LTK protokolai buvo pasirašyti visų posėdžiuose dalyvavusių LTK narių, išskyrus tris protokolus 2014 m.⁸, kurie buvo pasirašyti tik posėdžio pirmininko ir posėdžio sekretorės, kuri LGT įsakymu nebuvo netgi paskirta būti LTK nare.

Be to, analizės metu nustatyta, kad du sprendimai dėl leidimų neišdavimo⁹ buvo priimti, LTK iš viso neposėdžiavus ir nesurašius protokolo su pasiūlymu LGT direktoriui.

Išvardyti atvejai, be to, kad pažeidžia nustatytą sprendimų dėl leidimų tirti žemės gelmes išdavimo procedūrą, tuo pačiu pareiškėjams gali sukelti abejonių dėl priimtų sprendimų skaidrumo, pagrįstumo ir teisėtumo.

*Kad ateityje būtų išvengta panašių situacijų, **siūlome:***

⁷ Pastebėtina, kad 2014–2015 metais 21 iš 25 LTK posėdžių dalyvavo 4 LTK nariai, o 4 posėdžiuose – 3 nariai.

⁸ 2014 m. vasario 10 d. protokolas Nr. 2/14 dėl leidimo išdavimo UAB „Vilniaus inžinierinė geologija“, 2014 m. vasario 25 d. protokolas Nr. 3/14 dėl leidimo išdavimo UAB „Grėžiny LT“ ir 2014 m. gegužės 19 d. protokolas Nr. 5/14 dėl leidimo panaikinimo UAB „Statgra“.

⁹ 2014 m. balandžio 23 d. raštas Nr. (7)-1.7-1333 dėl leidimo neišdavimo UAB „Geoprojektas“ ir KO ir 2014 m. gegužės 29 d. raštas Nr. (7)-1.7-1727 dėl leidimo neišdavimo VšĮ Pajūrio tyrimų ir planavimo institutas.

1. Inicijuoti LTK nuostatų pakeitimą, nustatant, kad LTK protokolus turi pasirašyti visi posėdyje dalyvavę LTK nariai;

2. LGT direktoriui atsisakyti pasirašyti jam teikiamus raštus dėl leidimų (ne-) išdavimo, jei prie jų nėra pridedamas LTK protokolas su pasiūlymu, protokole trūksta posėdyje dalyvavusių LTK narių parašų, protokolinį sprendimą priėmė mažesnis negu nustatytas minimalus galimas LTK narių skaičius ir pan.;

3. Svarstyti galimybes, suteikti LTK nariui teisę pateikti savo atskirą nuomonę dėl leidimo išdavimo ar neišdavimo, tikslingumą.

2.2.3. Formalus pareiškėjų teikiamų duomenų pagrįstumo vertinimas.

1) LGT 2001 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. 12 buvo patvirtinta juridinių asmenų duomenų kortelės forma. Šioje formoje interesantai, pageidaujantys gauti leidimą tirti žemės gelmes, privalo nurodyti atitinkamą informaciją apie juridinį asmenį¹⁰.

Sprendžiant iš informacijos, kuri turi būti pateikiama LGT, pobūdžio, tikėtina, kad ji reikalinga, siekiant:

- identifikuoti konkretų juridinį asmenį (1, 2, 6 punktai);
- esant reikalui, susisiekti su jo atstovais (3, 4 punktai);
- patikrinti, ar rinkliava už leidimo išdavimą buvo sumokėta iš juridinio asmens banko sąskaitos (5 punktas);
- įvertinti juridinio asmens vykdomą veiklą (7, 8, 9 punktai);
- įvertinti juridinio asmens pajėgumus vykdyti veiklą pagal suteikiamą leidimą (10, 11 punktai).

Sutiktina, kad įmonės turima įranga bei reikiamos kvalifikacijos darbuotojai neretai liudija apie jos realią galimybę vykdyti leidime nurodytą veiklą, todėl reikalavimas pateikti trumpą turimų mechanizmų ir technologinės įrangos charakteristiką nors ir nėra nustatytas Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse, tam tikrais atvejais (*pavyzdžiui, kreipiantis dėl leidimo atlikti mechaninių gręžinių gręžimą išdavimo*) atrodo logiškas ir pagrįstas.

Susipažinus su 2014–2015 m. LTK protokolų turiniu, nei viename iš jų nerasta duomenų apie tai, kad būtų vertinama įmonės deklaruojama turima įranga bei jos poreikis atliekant žemės gelmių tyrimus, dėl kurių buvo prašoma suteikti leidimą (*pavyzdžiui, UAB „Daugėla“, kuriai 2015 m. kovo 5 d. buvo išduotas leidimas Nr. 1136516 atlikti požeminio vandens (visų rūšių, taip pat žemės gelmių šiluminės energijos) paiešką ir žvalgybą, savo duomenų kortelėje nurodė, kad „įranga yra*

¹⁰ Šią informaciją sudaro: 1) juridinio asmens pavadinimas ir sutrumpintas pavadinimas, 2) juridinio asmens kodas, 3) buveinė (adresas), pašto indeksas, 4) telefono (būtina nurodyti laidinio telefono numerį) ir fakso numeriai, 5) banko rekvizitai, 6) juridinio asmens teisinė forma, 7) juridinio asmens įregistravimo data ir rejestro numeris, 8) pagrindinė veikla pagal įstatus (ir pagal klasifikatorių), 9) kita veikla pagal įstatus (ir pagal klasifikatorių), 10) bendras darbuotojų skaičius, 11) trumpą turimų mechanizmų, technologinės įrangos charakteristika.

nuomojama arba samdomi atestuoti specialistai“, o kelios įmonės šią eilutę iš viso paliko neužpildytą), todėl kyla klausimas dėl prašomų pateikti duomenų tikslingumo.

Jei visgi LGT duomenys reikalingi tam, kad įvertintų įmonės realią galimybę vykdyti veiklą pagal išduodamą leidimą, tuomet manome, jog vien deklaruoti apie disponuojamą įrangą nėra pakankama, nes tai gali sudaryti sąlygas nesąžiningiems asmenims piktnaudžiauti nustatyta tvarka ir LGT pateikti tikrovės neatitinkančius duomenis, todėl tikslinga būtų papildomai reikalauti pateikti šį faktą patvirtinančius dokumentus, pavyzdžiui: įrangos pirkimo–pardavimo ar nuomos sutartį ir pan.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstyta, siūlome:

1. Apsvarstyti, ar asmenys, siekiantys gauti leidimą atlikti konkrečias žemės gelmių tyrimų rūšis, neturėtų kartu pateikti dokumentus, liudijančius apie jų disponuojamą įrangą. Jei taip, papildyti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės nuostatomis apie tai, kokio pobūdžio įranga reikalinga, siekiant gauti atskiras leidimų tirti žemės gelmes rūšis ir kokie dokumentai galėtų patvirtinti šias aplinkybes. Jei atitinkami duomenys LGT nėra reikalingi, atsisakyti reikalavimo juos deklaruoti juridinių asmenų kortelės formoje, kadangi tai gali būti vertinama kaip nepagrįsta administracinė našta verslui.

2) ŽGĮ 6¹ straipsnis nustato, kad žemės gelmių tyrimus gali atlikti tik asmenys, turintys atitinkamą kvalifikaciją. Šias nuostatas detalizuojantys Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių 12–13 punktai nustato konkrečius specializacijos, kvalifikacijos, išsilavinimo ir darbo stažo reikalavimus atskiras žemės gelmių tyrimų rūšis atliekantiems specialistams bei įpareigoja leidimą tirti žemės gelmes pageidaujantį gauti juridinius asmenis sudaryti su pastaraisiais darbo sutartį.

Išanalizavus 2014–2015 m. įmonių besikreipusių dėl leidimų tirti žemės gelmes išdavimo LGT pateiktus dokumentus, nustatyta, kad praktiškai visos įmonės pateikia reikiamą specialistų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų (diplomų, atestatų ar specialių kursų baigimo pažymėjimų) kopijas bei užpildo LGT direktoriaus 2011 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 1–28 patvirtintą pažymos apie dirbančius privalomos specializacijos ir kvalifikacijos specialistus ir kitus technikos inžinerijos darbuotojus formą (toliau – Pažyma).

Kartu daugelis įmonių prideda kitų juridinių asmenų pasirašytus raštus, kuriuose teigiama, kad Pažymoje nurodytas specialistas atitinkamą laikotarpį (*ne mažiau kaip 3 metus*) dirbo įmonėje pagal turimą specialybę (išsilavinimą). Tokiu būdu siekiama parodyti, jog Pažymoje nurodyti specialistai turi reikiamą patirtį ir pagal Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių nuostatas gali vadovauti tyrimo darbams.

Pažymėtina, kad analizuojamu 2014–2015 m. laikotarpiu LTK nei karto nepatikrino: 1) ar Pažymoje nurodytas specialistas iš tikrųjų buvo įdarbintas leidimą išduoti prašančioje įmonėje; 2) ar nurodytas specialistas iš tikrųjų dirbo kitų juridinių asmenų įmonėse, kurios tai deklaruoja savo

raštuose; 3) ar nurodytas specialistas iš tikrųjų dirbo pagal specialybę (išsilavinimą) ir turi reikiamą patirtį.

Minėtu laikotarpiu iš visų besikreipusių į LGT dėl leidimo tirti žemės gelmes išdavimo, tik 2 pareiškėjai¹¹ pridėjo darbo sutarčių kopijas, kuriose nurodoma, kad tam tikrą laikotarpį specialistas dirbo atitinkamoje įmonėje ir buvo atsakingas už žemės gelmių tyrimų atlikimą, 2 pareiškėjai¹² pridėjo pažymas iš valstybinio socialinio draudimo fondo apie nurodyto specialisto socialinio draudimo laikotarpius ir 2 pareiškėjai¹³ pridėjo pažymas apie nurodyto specialisto atliktus geologinius tyrimus ir šių tyrimų registravimo LGT fonde numerius.

Manome, kad LGT susidariusi praktika, kai apie reikiamų specialistų įdarbinimą ir jų darbo patirtį sprendžiama remiantis vien tik pačių pareiškėjų teikiama deklaratyvaus pobūdžio informacija, o ne šias aplinkybes galinčiais patvirtinti dokumentais, yra ydinga ir laikytina korupcijos rizikos veiksniu, nes gali sudaryti sąlygas neteisėtiems susitarimams dėl leidimų vykdyti atitinkamą ūkinę veiklą išdavimo subjektams, kurie neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstyta, siūlome:

1. Patikslinti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių nuostatas dėl dokumentų, kuriuos privalu pateikti, siekiant gauti leidimą, nustatant, kad pareiškėjas turi pateikti:

1.1. Pareiškėjo su specialistu sudarytos darbo sutarties, kurioje būtų nurodomos specialisto pareigos ir atsakomybės, kopiją;

1.2. Specialisto ankstesnių darbo sutarčių su kitais darbdaviais, kopijas, kuriose atsispindėtų jų pareigos ir atsakomybės, arba pažymą iš valstybinio socialinio draudimo fondo apie nurodyto specialisto socialinio draudimo laikotarpius.

2. Taip pat atsižvelgdami į tai, kad vien ta aplinkybė, jog asmuo yra įdarbintas įmonėje, ne visuomet garantuoja, kad jis vykdo visas jo darbo sutartyje numatytas pareigas (pavyzdžiui, geologo išsilavinimą turintis asmuo gali būti įdarbintas įmonėje eiti vadybininko ir geologo pareigas, tačiau per visą darbo laikotarpį įmonėje neatlikti jokio žemės gelmių tyrimo, be to, analogiškas pareigas skirtingose įmonėse einančių specialistų atliktų tyrimų skaičius per tokį patį laikotarpį neretai gali skirtis dešimtis kartų), siūlome apsvarstyti, ar netikslinga būtų pakeisti teisinio reglamentavimo ir vietoje reikalavimo turėti 3 metų praktinio darbo patirtį per pastaruosius 7 metus (kurią neretai sunku yra įrodyti dokumentiškai) arba kaip alternatyvą, nustatyti, kad specialistas turi būti atlikęs ar dalyvavęs atliekant ne mažiau kaip tam tikrą skaičių žemės gelmių tyrimų ir pateikti LGT šių specialistų atliktas ir pasirašytas tyrimų išvadas (jų kopijas) arba nurodyti šių tyrimų registracijos (tyrimų identifikavimo) numerius žemės gelmių registre.

¹¹ 2014 m. UAB „Simuva“ ir 2015 m. UAB „Gaonas“.

¹² 2014 m. UAB „Grindinis“ ir UAB „Simuva“.

¹³ 2014 m. UAB „Autokausta“ ir 2015 m. MB „Geologija tau“.

3) Analizuojant 2014–2015 m. įmonių užpildytas Pažymas apie jų įdarbintus specialistus, nustatyti 4 atvejai, kai tie patys asmenys buvo įdarbinti daugiau negu vienoje darbovietėje¹⁴. Tikėtina, kad patikrinus ilgesnį laikotarpį, specialistų dirbančių daugiau negu vienoje įmonėje galėtų būti nustatyta dar daugiau.

LGT neturi atskiros duomenų bazės, kurioje būtų kaupiami visi duomenys apie leidimus tirti žemės gelmes turinčias įmones¹⁵, todėl negali automatiškai būdu patikrinti, kurie specialistai dirba daugiau negu vienoje įmonėje, tačiau ši problema analizuojamos tarnybos tarnautojams yra žinoma.

Sutiktina, kad įmonėms, kurioms žemės gelmių tyrimai nėra pagrindinė veikla, galimai neapsimoka įdarbinti geologijos specialisto visai darbo dienai, tačiau, manytina, jog tokiais atvejais specialistas jose galėtų būti įdarbintas ir nepilnu etatu, taip sudarant jam pačiam galimybę dirbti daugiau negu vienoje darbovietėje.

Kita vertus, egzistuoja rizika, kad specialistas dėl savo turimo specifinio išsilavinimo, kvalifikacijos ir / ar patirties gali būti laikinai įdarbintas daugelyje įmonių vien tik tam, kad pastarosios galėtų gauti norimą leidimą tirti žemės gelmes.

Taip pat neatmestina galimybė, kad specialistas gali būti atleistas iš darbo praėjus tam tikram laikui nuo leidimo išdavimo (*juo labiau, kad leidimas įmonėms išduodamas neterminuotam laikui*), o Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės nenustato pareigos leidimų turėtojams pranešti LGT apie atleistus ir / ar naujai priimtus specialistus. Nepranešimas apie specialisto atleidimą taip pat nėra nustatytas kaip teisinis pagrindas sustabdyti įmonei leidimo galiojimą.

Ta aplinkybė, kad LGT tarnautojai žino apie tai, jog kai kurie specialistai dirba daugiau negu vienoje įmonėje, tačiau nesiima jokių veiksmų, kad patikrintų ar specialistų įdarbinimu nėra piktnaudžiaujama, vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Atsižvelgdami į nustatytas aplinkybes ir siekdami skaidresnės leidimų tirti žemės gelmės turėtojų veiklos, siūlome:

1. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių nuostatas papildyti pareiga leidimų turėtojams per tam tikrą laiką (pavyzdžiui, per 5 dienas) pranešti LGT apie atleistus ir naujai priimtus specialistus. Taip pat nustatyti, kad už šios pareigos nevykdymą leidimo turėtojui gali būti sustabdomas leidimo galiojimas;

2. LGT periodiškai (pavyzdžiui, kas 5 metus) inicijuoti užklausas Valstybinio socialinio fondo valdybai, siekiant nustatyti, ar įmonėse dirba jų nurodyti specialistai.

¹⁴ Pavyzdžiui, K.V. buvo įdarbintas UAB „Gilva“ ir UAB „Grėžinukas LT“, S. J. – UAB „Grėžinys LT“ ir VšĮ Pajūrio tyrimų ir planavimo institutas, S. P. – UAB „Geotermik“ ir UAB „Grindinis“, V. S. – UAB „Grindinis“ ir UAB „Geoprojektas“ ir KO.

¹⁵ LGT tarnautojai paminėjo, kad tam tikslui galėtų būti naudojama Aplinkos leidimų išdavimo sistema (ALIS), tačiau joje trūksta duomenų iki 2012 m.

3. Kaskart tikrinti, ar Leidimų turėtojų Žemės gelmių registrui teikiamas žemės gelmių tyrimų ataskaitų išvadas pasirašę specialistai (tyrimo vadovai) yra įdarbinti pas šias ataskaitas teikiančius leidimų turėtojus.

2.3. Informacijos apie leidimų tirti žemės gelmes turėtojus viešinimas

2.3.1. Nepakankamai išsami ir patogi naudojimui viešinama informacija apie ūkio subjektus, turinčius leidimą tirti žemės gelmes.

Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių 4¹ punkte nustatyta, kad informacija apie išduotus leidimus tvarkoma Aplinkosaugos leidimų išdavimo sistemoje (toliau – ALIS) ir skelbiama ALIS viešajame portale.

Korupcijos rizikos analizės metu ALIS interneto svetainės skiltyje „Vieša informacija“¹⁶ informacijos apie juridinius ir fizinius asmenis, kuriems buvo išduoti leidimai tirti žemės gelmes, nerasta.

Tokio pobūdžio informaciją pavyko rasti LGT Interneto svetainėje¹⁷. Minėtoje svetainėje yra dvi lentelės. Vienoje lentelėje yra paskelbtas sąrašas įmonių, kurioms LGT yra išdavusi leidimą tirti žemės gelmes, nurodant įmonės pavadinimą, kodą ir leidimo numerį. Pasirinkus įmonę bei paspaudus ant langelio „rodyti informaciją“, nukreipiama į langą, kuriame papildomai pateikiama informacija apie leidimo išdavimo įmonei datą, įmonės adresą ir jai suteikto leidimo atlikinėti žemės gelmių tyrimus rūšį ar rūšis.

Kitoje lentelėje yra nurodytas sąrašas žemės gelmių tyrimų rūšių pavadinimų. Pasirinkus konkrečią tyrimų rūšį ir paspaudus ant langelio „rodyti įmones turinčias leidimus atlikti šį tyrimą“, lange atsiranda sąrašas įmonių su nurodytais jų pavadinimais, kodais ir adresais.

1) Manome, kad LGT skelbiama informacija apie leidimus tirti žemės gelmes turinčias įmones yra labai naudinga, kadangi suteikia galimybę potencialiems žemės gelmių tyrimų užsakovams pasitikrinti, ar jų pasirinkta įmonė turi kompetentingos institucijos išduotą leidimą atlikinėti žemės gelmių tyrimus. Pastebėtina, kad Internete galima rasti daug įvairių įmonių¹⁸, kurios deklaruoja atliekančios įvairius „geologinius tyrimus“ (pavyzdžiui: *G. Mačiulskio IĮ, G.O. Kiškienės IĮ, V. Šlekio IĮ, A. Petrulevičiaus IĮ, UAB „Alidadė“, UAB „Agavita“, UAB „Krianta“, M. Žaliūno IĮ ir daugelis kitų*), tačiau jų nėra LGT Interneto svetainėje skelbiamame įmonių, turinčių leidimus vykdyti žemės gelmių tyrimus, sąrašė, o tai leidžia daryti prielaidą, jog nemaža dalis besiskelbiančių

¹⁶Prieiga per Internetą: <https://alis.am.lt/actionViewPublicDocuments.action> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-18].

¹⁷Prieiga per Internetą: <http://www.lgt.lt/oracle2/index.php> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-18].

¹⁸ Pavyzdžiui:

<http://www.info.lt/rubrika/Geologiniai-tyrimai/100209531> <http://www.statyba.lt/rubrika/Gr%C4%99%C5%BEiniai-geologiniai-tyrimai/100199174/0-20>, [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-19].

įmonių galimai neteisėtai vykdo žemės gelmių tyrimų veiklą, o atliktų tyrimų neregistruoja Žemės gelmių registre.

Kita vertus, LGT skelbiamoje informacijoje sudėtinga vykdyti paiešką pagal įmonių pavadinimus (*įmonių sąrašas sudarytas abėcėlės tvarka, tačiau prie kai kurių įmonių nurodytas sutrumpinimas „UAB“, o kitur pilnas – užrašas „Uždaroji akcinė bendrovė“, kas iškreipia abėcėlės tvarką*), be to, trūksta informacijos apie ūkio subjektus, kuriems leidimo galiojimas yra sustabdytas.

Siekdami, kad skelbiama informacija būtų patogesnė vartotojui, siūlome:

1. LGT Interneto svetainėje sudaryti galimybę vykdyti įmonių paiešką pagal įmonės kodą bei papildomai skelbti informaciją apie įmones, kurioms leidimas tirti žemės gelmes buvo sustabdytas.

2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse nurodyti, kad informacija apie išduotus leidimus skelbiama LGT Interneto svetainėje (o ne ALIS).

2) Kaip jau buvo minėta¹⁹, žemės gelmių tyrimų rūšių pavadinimai nėra informatyvūs ir neretai neatskleidžia įmonei suteikiamų teisių turinio, todėl gali suklaidinti potencialius žemės gelmių tyrimų užsakovus.

Pavyzdžiui, tiek UAB „Geoazis“, tiek UAB „Hidrogela“ turi LGT išduotą leidimą atlikti „Mechaninio tyrimo, eksploatacijos (išskyrus angliavandenilių) ir kitos paskirties gręžinių gręžimą ir (arba) likvidavimą“.

Abi įmonės teikia giluminio vandens gręžinių ir geoterminio šildymo įrengimo paslaugas, kas suponuoja, kad įmonėms galimai taip pat turėtų būti suteiktas leidimas atlikti „požeminio vandens (visų rūšių, taip pat žemės gelmių šiluminės energijos) paiešką ir žvalgybą“, kuris jiems išduotame leidime tirti žemės gelmes nėra įvardytas, todėl iškyla klausimas, ar leidimas atlikti mechaninį gręžinių gręžimą ir likvidavimą apima leidimą vykdyti požeminio vandens (įskaitant žemės gelmių šiluminės energijos) paiešką ir žvalgybą, ar ne.

Siekdami visiško aiškumo, siūlome, įgyvendinus pasiūlymą dėl žemės gelmių tyrimų rūšių apibrėžimo Leidimų tirti žemės gelmių išdavimo taisyklėse, šiuos apibrėžimus taip pat viešai paskelbti LGT Interneto svetainėje prie informacijos apie leidimus tirti žemės gelmes turinčius asmenis.

3. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ NAUDOTI ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIUS IŠDAVIMO SRITYJE

¹⁹ Žiūrėti šios išvados 1.4. papunktį (5–6 lapai).

2014–2015 m. LGT išdavė 116 leidimų naudoti žemės gelmių išteklius²⁰, 54 leidimus – 2014 m. ir 62 – 2015 m. Didžioji dauguma išduodamų leidimų (66) sudaro atvejai, kai ūkio subjektai prašo išduoti pakartotinį leidimą²¹, siekdami patikslinti žemės gelmių išteklių naudojimo ribas (*tokiais atvejais dažniausiai siekiama gauti leidimą naudoti papildomai išžvalgytus žemės išteklių plotus*), likusieji – kai juridiniam ar fiziniam asmeniui (*paprastai – ūkio subjektams*) pirmą kartą yra išduodamas leidimas naudoti žemės gelmių išteklius.

Pagal ŽGĮ 15 straipsnio 1 dalį bei Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius (išskyrus angliavandenilius) ir ertmes išdavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 198 (su paskutiniais pakeitimais padarytais 2015 m. gegužės 6 d. nutarimu Nr. 454) (toliau – Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklės), 10 p. leidimas naudoti žemės gelmių išteklius gali būti išduodamas tik po to, kai šie ištekliai jau yra ištirti, aprobuoti ir įvertintas jų poveikis aplinkai.

LGT disponuoja visais duomenimis apie ištirtus, įregistruotus ir aprobuotus žemės gelmių išteklius, todėl asmenys, norintys gauti leidimą naudoti žemės gelmių išteklius, privalo pateikti LGT tik duomenis apie tai, kad išteklių naudojimas yra suderintas su žemės savininku (naudotoju, valdytoju) bei kompetentingomis institucijomis²² ir neigiamai nepaveiks aplinkos.

Tokia leidimų išdavimo procedūra yra gana formali, dėl jos LGT yra gaunami tik pavieniai skundai, kurie paprastai būna teisiškai nepagrįsti, todėl korupcijos pasireiškimo rizika jos metu priklauso tik nuo LGT įgaliotų tarnautojų atidumo ir sąžiningumo vertinant leidimus pageidaujančių gauti asmenų teikiamus dokumentus.

Visgi išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius LGT veiklą šioje srityje, ir darbo praktiką²³, nustatyti tam tikri galimi korupcijos rizikos veiksniai:

²⁰ Atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės apimties ir laiko apribojimus, į tai, kad LGT kol kas nėra išdavusi leidimų naudoti naudingąsias iškasenas konkurso būdu, o leidimai naudoti gėlo požeminio vandens išteklius ir žemės gelmių šiluminę energiją buvo pradėti išdavinėti 2015 m., šioje korupcijos rizikos analizėje buvo vertinamos tik **leidimų naudoti naudingąsias iškasenas ne konkurso tvarka atvirais kasiniais** (tai yra: *klinčių, dolomito, kreidos mergelio, opokos, gipso, anhidrito, akmens druskos, molio, smėlio, žvyro, sapropelio, durpių* išteklius) **išdavimo procedūros**.

²¹ Pagal Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių 64.5. papunktį tokiais atvejais senas leidimas yra panaikinamas ir išduodamas naujas.

²² Pagal Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių 22 ir 25 punktus asmuo privalo pateikti: 1) prašymą; 2) jungtinės veiklos sutarties kopiją, jeigu ūkio subjektas veikia kaip asmenų grupė; 3) asmens, atsakingo už kasybos darbus, darbų saugos pažymėjimo ir darbo sutarties su juo kopijas; 4) 1:10 000 mastelio žemės sklypo naudojimo planą, suderintą su: žemės savininku, Nacionalinės žemės tarnybos teritoriniu padaliniu ir Kultūros paveldo departamentu (*atskirais atvejais su Aplinkos apsaugos agentūra ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba*), kuriame nurodytas pageidaujamas objektas; 5) planuojamo žemės gelmių išteklių ar ertmių tyrimo ir (ar) naudojimo poveikio aplinkai vertinimo atrankos išvados arba sprendimo dėl planuojamo žemės gelmių išteklių ar ertmių tyrimo ir (ar) naudojimo galimybių kopijas, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas turi būti atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros; 6) fizinio ar juridinio asmens ar šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartį, sudarytos pirkimo–pardavimo sutarties, įregistruotos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, taip pat įmonės perdavimo ir priėmimo akto kopijas (kai įgyjama leidimą turėjusi įmonė).

²³ Iš visų (116) 2014–2015 m. LGT išduotų leidimų naudoti žemės gelmių išteklius bei su jais susijusių dokumentų, atsitiktine tvarka buvo pasirinkta ir detalai išnagrinėta 20 (*16 pakartotinių leidimų ir 4 nauji leidimai*): 2014-01-15

3.1. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo komisijos diskrecija priimant sprendimus.

Pagal Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių 31 punktą tais atvejais, kai leidimo turėtojas kreipiasi dėl pakartotinio leidimo išdavimo, LGT turi teisę jam savo nuožiūra nurodyti reikalingus pateikti dokumentus ir subjektus, su kuriais šie dokumentai turi būti suderinti (*jokie teisės aktai tokių atvejų detaliau nereglamentuoja*).

Atsitiktine tvarka pasirinktų dokumentų analizės metu buvo nustatyti trys atvejai²⁴, kai LGT įsakymu²⁵ sudaryta komisija leido subjektams nepateikti kai kurių derinimų. Nustatytais atvejais komisija protokoluose nurodė priežastis, dėl kurių, jos manymu, kai kurie derinimai nebuvo privalomi.

Taip pat pastebėta, kad kreipiantis dėl pakartotinio leidimo išdavimo kai kurie subjektai pridėdavo dokumentus, liudijančius apie jų pasamdytą už kasybos darbus atsakingą asmenį ir jo turimą darbų saugos pažymėjimą (*nors, pavyzdžiui, nuo ankstesnio jų leidimo išdavimo buvo praėję mažiau negu 1 metai*²⁶), o kiti subjektai tokių dokumentų nepateikdavo (*nors nuo ankstesnio jų leidimo išdavimo buvo praėję daugiau negu 12 metų*²⁷). Iš 16 subjektų, kurie kreipėsi dėl pakartotinio leidimo išdavimo, tik 4²⁸ pridėjo atitinkamus dokumentus.

Iš LGT saugomų dokumentų, susijusių su leidimų išdavimu, turinio nesimato, kad už leidimų išdavimą atsakinga komisija raštu informuotų interesantus apie tai, kokie dokumentai ir derinimai turėtų būti pateikti kreipiantis dėl pakartotinio leidimo išdavimo. Tai suponuoja, kad apie reikiamus pateikti duomenis suinteresuoti asmenys yra informuojami žodžiu (gyvai arba telefonu) ir veikiausiai tik kažkurio vieno iš komisijos narių.

Manome, kad tokia situacija, kai kone vienam nariui iš LGT direktoriaus įsakymu įgaliotos komisijos yra sudaryta galimybė savo nuožiūra spręsti dėl dokumentų, kurie turėtų būti pateikti, ir subjektų, su kuriais šie dokumentai turėtų būti suderinti, kreipiantis dėl pakartotinio leidimo naudoti

---

leidimas Nr. 2p-14; 2014-02-21 leidimas Nr. 10p-14; 2014-02-25 leidimas Nr. 11p-14; 2014-03-04 leidimas Nr. 15p-14; 2014-03-04 leidimas Nr. 16-14; 2014-04-04 leidimas Nr. 19p-14; 2014-05-08 leidimas Nr. 25p-14; 2015-05-19 leidimas Nr. 30-15; 2014-05-21 leidimas Nr. 30p-14; 2014-05-29 leidimas Nr. 33p-14; 2014-06-27 leidimas Nr. 36p-14; 2014-09-04 leidimas Nr. 44p-14; 2014-10-01 leidimas Nr. 47p-14; 2015-04-15 leidimas Nr. 20p-15; 2015-04-16 leidimas Nr. 21-15; 2015-04-23 leidimas Nr. 23p-15; 2015-07-02 leidimas Nr. KN-15-43; 2015-08-14 leidimas Nr. KN-15-45p; 2015-12-10 leidimas Nr. KN-15-61p; 2015-12-15 leidimas Nr. KN-15-26.

²⁴ 2014-04-04 leidimo Nr. 19p-14, 2014-05-08 leidimo Nr. 25p-14 ir 2014-06-27 leidimo Nr. 36p-14 medžiagos.

²⁵ LGT 2002 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. 21 ir 2015 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 1-131 *Dėl leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes išdavimo komisijos sudėties ir nuostatų*.

²⁶ AB „Dolomitas“ 2014-05-21 išduotas leidimas Nr. 30p-14, o prieš tai leidimas Nr. 25p-13 buvo išduotas 2013-07-12.

²⁷ UAB „Tytuvėnų dūrpės“ 2014-05-08 išduotas leidimas Nr. 25p-14, o prieš tai leidimas Nr. 16-01 buvo išduotas 2001-07-18.

²⁸ 2014-01-15 leidimo Nr. 2p-14, 2014-04-04 leidimo Nr. 19p-14, 2014-05-21 leidimo Nr. 30p-14 ir 2015-08-14 leidimo Nr. KN-15-45p medžiagos.

žemės gelmių išteklius išdavimo, vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys, sudarantis galimybę interesantui betarpiškai tartis su įgaliotu valstybės tarnautoju dėl leidimo išdavimo sąlygų.

Siekiant panaikinti nustatytą LGT diskreciją ir tokiu būdu visiškai pašalinti su tuo susijusią korupcijos riziką, siūlome inicijuoti Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių pakeitimą, reglamentuojant, kokiais atvejais ir kokius konkrečius dokumentus bei derinimus privaloma pateikti kreipiantis dėl pakartotinio leidimo išdavimo arba nustatant, kad nepriklausomai nuo to, ar dėl leidimo išdavimo kreipiamasi pirmą kartą ar pakartotinai, visais atvejais privaloma pateikti visus taisyklėse išvardytus dokumentus ir derinimus.

3.2. Neaiškūs reikalavimai už kasybos darbus atsakingiems specialistams ir ydinga LGT tokių darbuotojų turimų saugos pažymėjimų vertinimo praktika.

Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių 22.3 papunktis numato, kad asmuo, pageidaujantis gauti leidimą naudoti žemės gelmių išteklius, privalo pateikti LGT *asmens, atsakingo už kasybos darbus, darbų saugos pažymėjimo ir darbo sutarties su juo kopijas.*

Šias nuostatas aiškinant pažodžiui, interesantas LGT turėtų pateikti: 1) darbo sutartį, sudarytą su asmeniu, kuris įmonėje yra atsakingas už kasybos darbus, ir 2) pastarajam asmeniui išduotą darbų saugos pažymėjimą.

Nustatytas reikalavimas sietinas su tikslu užtikrinti, kad kasybos darbai karjeruose būtų atliekami saugiai ir jų metu nekiltų pavojus nei žmonių sveikatai, nei aplinkai.

1) Analizės metu nustatyta, kad dažniausiai interesantai LGT teikė pažymėjimus, kuriuose nurodyta, kad atitinkamas asmuo yra baigęs mokymus pagal *Kasybos darbų vadovo mokymo programą*²⁹, kurios kodas 560054403³⁰, trukmė – 112 valandų arba 3 savaitės. Tačiau kiti pareiškėjai taip pat teikė pažymėjimus apie baigtus mokymus pagal: *Grunto kasimo, tvirtinimo ir kitų darbų, vykdomų iškasose ir pylimuose, vadovo mokymo programą (kodas 560054405, trukmė – 1 savaitė arba nenurodyta)*³¹, *Darbų saugos tarnybų specialisto mokymo programą (kodas 560086211, trukmė – 44 valandos arba nenurodyta)*³², *Kasybos darbų vadovo melioracijos įmonėse mokymo programą*

²⁹ Pavyzdžiui tokius pažymėjimus pateikė asmenys, kuriems buvo išduoti šie leidimai: 2014-01-15 Nr. 2p-14, 2014-02-19 Nr. 9-14, 2014-02-27 Nr. 13-14, 2014-02-28 Nr. 14-14, 2014-04-07 Nr. 20-14, 2014-05-12 Nr. 26p-14, 2014-05-13 Nr. 27p-14, 2014-05-21 Nr. 31-14, 2014-05-21 Nr. 30p-14, 2014-05-26 Nr. 32-14, 2014-06-20 Nr. 35p-14, 2014-08-13 Nr. 41-14, 2014-08-25 Nr. 43p-14, 2014-10-13 Nr. 49-14, 2014-12-30 Nr. 54-14, 2015-01-30 Nr. 2-15, 2015-02-10 Nr. 3-15, 2015-02-12 Nr. 5-15, 2015-02-18 Nr. 8-15, 2015-03-18 Nr. 12p-15, 2015-03-25 Nr. 14-15, 2015-03-30 Nr. 15p-15, 2015-04-01 Nr. 16-15, 2015-04-16 Nr. 21-15, 2015-05-08 Nr. 25p-15, 2015-05-14 Nr. 28p-15, 2015-07-02 Nr. KN-15-43, 2015-08-14 Nr. KN-15-45p ir kiti.

³⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. 1234 *Dėl studijų ir mokymo programų naujų kodų.*

³¹ Tokius pažymėjimus pateikė asmenys, kuriems buvo išduoti šie leidimai: 2014-02-27 Nr. 12-14, 2014-09-17 Nr. 46-14, 2014-10-06 Nr. 48-14, 2014-10-20 Nr. 50-14, 2015-06-16 Nr. KN-15-40.

³² Tokius pažymėjimus pateikė asmenys, kuriems buvo išduoti šie leidimai: 2014-04-25 Nr. 23-14, 2014-10-27 Nr. 51-14, 2015-04-10 Nr. 19-15.

(kodas 560054404, trukmė – 40 valandų)³³, *Darbu saugos tarnybų specialisto mokymo programą* (kodas 360086211, trukmė nenurodyta)³⁴, *Darbdavio, darbdaviui atstovaujšančio asmens, darbdavio įgalioto asmens mokymo programą* (kodas 161086201, trukmė – 0,4 savaitės)³⁵.

Nepaisant LGT pateiktų savo turiniu skirtingų pažymėjimų, visiems pareiškėjams buvo išduoti leidimai naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes.

Nors Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklėse nėra detalizuojama, kokius mokymus turi būti baigęs už kasybos darbus atsakingas darbuotojas ir koks konkrečiai *darbu saugos pažymėjimas* turėtų būti pateikiamas tarnybai, manytina, kad atsižvelgiant į reguliuojamos srities specifiką (*žemės gelmių išteklių išgavimas atviru kasybos būdu*), toks asmuo turėtų mokėti vadovauti karjerų eksploatacijai, organizuoti saugų darbą karjeruose ir gebėti juos rekultivuoti pasibaigus žemės ištekliams, o pagal aukščiau išvardytų mokymo programų anotacijas tokia kvalifikacija galėtų būti įgyjama tik *Kasybos darbų vadovo mokymų* metu.

Pažymėtina, kad darbdaviui arba jo įgaliotam už kasybos darbus atsakingam darbuotojui dėl netinkamo pareigų vykdymo, priklausomai nuo to, kokios dėl to kyla pasekmės, gali būti taikoma administracinė³⁶ ar netgi baudžiamoji³⁷ atsakomybė.

Kita vertus, jei LGT išdavė leidimą naudoti žemės gelmių išteklius įmonei, kuri yra sudariusi darbo sutartį su asmeniu, neturinčiu reikiamos kvalifikacijos saugios kasybos srityje (*pavyzdžiui, turinčiu pažymėjimą apie baigtus mokymus pagal darbu saugos specialisto mokymo programą, o ne pagal Kasybos darbų vadovo mokymų programą*), ir vėliau kasybos metu dėl darbų saugos pažeidimų (*pavyzdžiui, dėl netinkamai įrengtų šlaitų*) atsitiktų nelaimingas atsitikimas, kurio metu būtų padaroma žala žmogaus sveikatai ar gyvybei, manytina, kad tokiu atveju bent jau moralinę atsakomybę kartu turėtų prisiimti ir dokumentus dėl leidimo išdavimo šiai įmonei vertinę LGT tarnautojai.

2) Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklės reikalauja, kad leidimo prašantis subjektas pateiktų LGT jo sudarytą darbo sutartį su asmeniu, kuris yra atsakingas už kasybos darbus.

Šis reikalavimas suponuoja, kad darbo sutartyje turėtų būti aiškiai įvardijama, kad įdarbinamas asmuo yra atsakingas už kasybos darbus, o kadangi asmuo privalo turėti atitinkamą darbų saugos pažymėjimą – tai ir už darbų saugą kasybos darbų metu.

³³ Tokius pažymėjimus pateikė asmenys, kuriems buvo išduoti šie leidimai: 2014-04-04 Nr. 19p-14, 2015-04-03 Nr. 17p-15,

³⁴ Tokį pažymėjimą pateikė asmuo, kuriam buvo išduotas 2014-04-22 leidimas Nr. 21p-14.

³⁵ Tokį pažymėjimą pateikė asmuo, kuriam buvo išduotas 2015-02-13 leidimas Nr. 6-15.

³⁶ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41 straipsnis *Darbo įstatymų, darbų saugos ir darbo higienos norminių aktų pažeidimas*.

³⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 176 straipsnis *Darbu saugos ir sveikatos apsaugos darbe reikalavimų pažeidimas*.

Susipažinus su pareiškėjų tarnybai teikiamais dokumentais, nustatyta, kad nors pažymėjimuose (*apie asmens baigtus darbų saugos mokymus*) ir darbo sutartyse nurodyti asmenys sutampa, pačiose darbo sutartyse pasigendama konkretesnės informacijos apie samdomo darbuotojo funkcijas ir atsakomybes, o sutarties punkte, kuriame turėtų būti nurodyti atitinkami duomenys (*darbuotojo funkcijos – profesija, specialybė, pareigų pavadinimas, kvalifikacija*) neretai abstrakčiai nurodomos pareigybės, kurios neturi nieko bendra nei su darbų sauga, nei su kasybos darbais, pavyzdžiui: konsultantas (2014-02-19 leidimo Nr. 9-14 medžiaga), vadybininkas (2014-02-27 leidimo Nr. 12-14 ir 2015-03-30 leidimo Nr. 15p-15 medžiagos), direktorius (2014-02-28 leidimo Nr. 14-14 ir 2014-05-26 leidimo Nr. 32-14 medžiagos), miško apsaugos inžinierius (2014-04-07 leidimo Nr. 20-14 medžiaga), administratorius (2014-06-20 leidimo Nr. 35p-14 medžiaga), gamybos skyriaus viršininkas (2014-08-25 leidimo Nr. 43p-14 medžiaga), architektas (2014-10-20 leidimo Nr. 50-14 medžiaga), statybos darbų vadovas (2015-02-13 leidimo Nr. 6-15 medžiaga), darbų vykdytojas (2015-04-03 leidimo Nr. 17p-15 medžiaga), meistras (2015-04-10 leidimo Nr. 19-15 medžiaga) ir pan. Tik pavienėse darbo sutartyse nurodoma, jog asmuo yra įdarbinamas į kasybos darbų vadovo pareigas³⁸, tačiau netgi ir tokiais atvejais jo pagrindinės funkcijos bei atsakomybės nėra smulkiau detalizuojamos.

Taip pat nustatyta atvejų, kuomet LGT teikiamoje darbo sutartyje buvo nurodoma, kad už kasybos darbus atsakingas darbuotojas yra įdarbinamas laikinai³⁹, kas leidžia daryti prielaidą, kad suėjus sutartyje nustatytam terminui, nauja sutartis su asmeniu, atsakingu už kasybos darbus, galimai iš viso nebus sudaroma ir įmonė neatitiks leidimui gauti keliamų reikalavimų, nors tuo metu leidimas jai jau bus išduotas.

Manome, kad išvardyti atvejai parodo, jog, siekdami gauti leidimą naudoti žemės gelmių išteklius, ūkio subjektai neretai stengiasi tik formaliai įgyvendinti teisės aktuose nustatytus darbo saugos reikalavimus, kas gali kelti abejonių dėl šių reikalavimų tolimesnio laikymosi praktikoje, atliekant žemės gelmių išteklių gavybą. Kita vertus, pati LGT, būdama atsakinga už asmenų teikiamų dokumentų atitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams priežiūrą, savo pareigą taip pat atlieka formaliai.

Pažymėtina, kad neaiškios ir abstrakčios teisės aktų nuostatos sudaro sąlygas įvairioms jų interpretacijoms, kurios neretai neatitinka teisės aktų tikslų – šiuo atveju siekio, kad žemės gelmių išteklių kasybos darbai būtų vykdomi saugiai. Be to, toks dviprasmiškas reglamentavimas gali

---

³⁸ Pavyzdžiui, žiūrėti darbo sutartis prie šių leidimų: 2014-05-21 Nr. 31-14, 2014-05-13 Nr. 27p-14, 2014-10-13 Nr. 49-14, 2014-08-13 Nr. 41-14, 2015-03-18 Nr. 12p-15, 2015-02-18 Nr. 8-15, 2015-02-10 Nr. 3-15, 2015-01-30 Nr. 2-15, 2015-03-25 Nr. 14-15.

³⁹ Pavyzdžiui, darbo sutartyje, kuri yra medžiagoje prie 2014-02-27 leidimo Nr. 12-14, nurodyta, kad asmuo yra įdarbinamas tik 3 mėnesių laikotarpiui.

sudaryti sąlygas korupcijai, kuomet dviejų ūkio subjektų analogiškos aplinkybės yra vertinamos skirtingai.

Siekdami teisės aktų nuostatų aiškumo bei galimybių atsirasti korupcijai mažinimo, siūlome Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklėse nustatyti:

1. Kokio turinio darbų saugos mokymus privalo būti baigę už kasybos darbus atsakingi darbuotojai;
2. Kad leidimą pageidaujantis gauti asmuo privalo LGT pateikti su asmeniu, atsakingu už kasybos darbus, sudarytą darbo sutartį, kurioje būtų aiškiai nurodomos jo pareigos ir atsakomybės.
3. Kad su asmeniu, atsakingu už kasybos darbus, negali būti sudaroma terminuota darbo sutartis.

3.3. Nepakankamai viešinama informacija apie asmenis, turinčius leidimą naudoti žemės gelmių išteklius bei šiuo leidimu jiems suteikiamų teisių turinį.

LGT interneto svetainėje esančioje duomenų bazėje⁴⁰ skelbiama tokio pobūdžio informacija apie asmenis, kuriems buvo išduotas leidimas naudoti žemės gelmių išteklius: įmonės pavadinimas, kodas, leidimo numeris ir jo išdavimo data, telkinio (-ių) pavadinimas, registracijos kodas ir adresas. Tačiau duomenų bazėje nenurodoma, ar leidimo turėtojas jau yra sudaręs žemės gelmių naudojimo planą, kuris suteikia teisę pradėti kasybos darbus, nenurodomas išteklių plotas ir žemės sklypo (-ų), kuriame leidžiama vykdyti kasybos darbus, unikalus numeris, taip pat nėra sudarytos galimybės vykdyti leidimų turėtojų paiešką pagal telkinio adresą, žemės sklypo unikalų numerį, išteklių rūšį ir pan.

LGT interneto svetainėje esančiame Naudingųjų iškasenų telkinių žemėlapyje⁴¹ raudonos spalvos kvadrateliais yra pažymėti naudingųjų iškasenų telkiniai, nurodant jų pavadinimus. Be to, žemėlapyje galima nustatyti jų koordinatas LKS-94 ir ETRS-89 sistemose. Tačiau informacija apie asmenis, kuriems išduotas leidimas naudoti žemės gelmių išteklius šiuose telkiniuose, nenurodoma.

Siekdami, kad visuomenė galėtų pasitikrinti konkrečiame žemės sklype vykdomų kasybos darbų teisėtumą bei susipažinti su informacija apie leidimų turėtojus bei jiems suteikiamų teisių turiniu, siūlome:

1. LGT Interneto svetainėje esančioje leidimų turėtojų duomenų bazėje papildomai skelbti duomenis apie išteklių plotą ir žemės sklypo (-ų), kuriame leidžiama vykdyti kasybos darbus, unikalų numerį, teisės pradėti kasybos darbus datą.

⁴⁰ Prieiga per Internetą: <http://www.lgt.lt/oracle3/> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-22].

⁴¹ Prieiga per Internetą <http://www.lgt.lt/zemelap/> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-22].

2. Sudaryti galimybę vykdyti leidimų turėtojų paiešką pagal įmonės (asmens) kodą, telkinio adresą, žemės sklypo unikalų numerį, išteklių rūšį ir pan.

3. Susieti Naudingųjų iškasenų telkinių žemėlapi su leidimų turėtojų duomenų bazės duomenimis, kad žemėlapyje paspaudus ant telkinio pavadinimo (raudono kvadratėlio), atskirame langelyje atsirastų visa informacija apie leidimo turėtoją.

4. Sudaryti galimybę visuomenei pranešti apie galimai neteisėtai vykdomus žemės gelmių išteklių gavybos darbus, pažymint galimai neteisėtai vykdomų kasybų vietą Naudingųjų iškasenų telkinių žemėlapyje.

5. Svarstyti galimybę informaciją apie naudingųjų iškasenų telkinius skelbti REGIA (regionų geoinformacinės aplinkos) interneto svetainėje⁴².

4. KORUPCIJOS RIZIKA LEIDIMŲ TIRTI ŽEMĖS GELMES IR LEIDIMŲ NAUDOTI ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIUS TURĖTOJŲ VEIKLOS PATIKRINIMO SRITYJE

Pagrindinis analizuojamą veiklos sritį reglamentuojantis teisės aktas yra Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes bei leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimų tvarkos

---

⁴² Prieiga per Internetą: <http://www.regia.lt/lt/> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-07-22].

aprašas, patvirtintas LGT direktoriaus 2009 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 1-07 (2010 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. 1-249 redakcija su paskutiniais pakeitimais padarytais 2015 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 1-36) (toliau – Tvarkos aprašas). Taip pat yra trys teisės aktai, kurie nustato atskirų naudingųjų išteklių rūšių naudojimo kontrolės ypatumus:

- Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių (*žvyro, smėlio, molio, klinties, dolomito, opokos, gipso, gintaro, kreidos mergelio, durpių, sapropelio*) naudojimo kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas AM 2006 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. D1-444 (toliau – Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašas).

Pažymėtina, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo metu šis teisės aktas buvo pakeistas ir AM 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. D1-525 „*Dėl naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo*“ išdėstytas nauja redakcija.

- Gintaro išteklių geologinio tyrimo (žvalgybos) ir naudojimo (gavybos) darbų priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas AM 2015 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. D1-286⁴³;
- Leidimų naudoti angliavandenilių išteklius turėtojų veiklos, atliekamos angliavandenilių gręžiniuose, priežiūros tvarkos aprašas, patvirtintas LGT direktoriaus 2015 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 1–2.

Atlikus teisės aktų, reglamentuojančių LGT veiklą atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių tyrimų ir naudojimo kontrolės vykdymo srityje, ir 2015 m. darbo praktikos analizę⁴⁴, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

4.1. Ydinga metinio leidimų turėtojų planinių patikrinimų sąrašo sudarymo procedūra.

1) Nors Tvarkos aprašu yra reglamentuojamos tiek **leidimų tirti** žemės gelmes turėtojų, tiek **leidimų naudoti** žemės gelmių išteklius turėtojų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų taisyklės, realiai LGT **leidimų tirti** žemės gelmes turėtojų patikrinimų neatlieka⁴⁵ ir neįtraukia jų į metinius patikrinimo planus, o apsiriboja tik šių subjektų teikiamų geologinių duomenų (*paprastai – dokumentų dėl atliktų žemės gelmių tyrimų registravimo*) peržiūrėjimu dėl jų atitikties teisės aktų nustatytiems reikalavimams.

⁴³ Šioje korupcijos rizikos analizėje gintaro išteklių tyrimo ir naudojimo veikla nagrinėjama nebuvo.

⁴⁴ LGT Žemės gelmių naudojimo priežiūros poskyris buvo įsteigtas tik 2014 m. birželio mėnesį. Iki metų pabaigos buvo renkamas personalas ir rengiamas šio poskyrio veiklos teisinis reglamentavimas, o poskyrio darbuotojai planinius patikrinimus vietose realiai pradėjo atlikti tik 2015 m., todėl ankstesnis veiklos laikotarpis analizuotas nebuvo.

⁴⁵ Neatsižvelgiant į tai, kad Žemės gelmių išteklių skyriaus žemės gelmių naudojimo priežiūros poskyrio nuostatų, patvirtintų LGT direktoriaus 2014 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 19-60, 9.3. papunktyje yra nustatyta, kad *poskyris kontroliuoja, kaip laikomasi teisės aktų nustatytų žemės gelmių tyrimų <...> reikalavimų.*

Kaip jau buvo minėta⁴⁶, viešojoje erdvėje (*dažniausiai internete*) per 100 įmonių skelbiasi atliekančios įvairius žemės gelmių tyrimus, tačiau dalies šių įmonių nerandama LGT skelbiamame subjektų, kuriems buvo išduotas leidimas vykdyti tokio pobūdžio veiklą, sąrašė, todėl tikėtina, kad tokios įmonės veiklą vykdo neteisėtai ir LGT neteikia duomenų apie jų atliekamus geologinius tyrimus.

Be to, per 2003–2015 m. laikotarpį LGT išdavė per 150 leidimų atlikti žemės gelmių tyrimus. Ar visi leidimų turėtojai vykdo veiklą pagal gautus leidimus, duomenų neturima. Kadangi leidimai yra išduodami neterminuotam laikui, neatmestina galimybė, kad dalis įmonių tokio pobūdžio veiklos jau nebevykdo arba nutraukė darbo santykius su pasamdytais geologijos specialistais, o naujų neįdarbino.

Atsižvelgdami į išdėstyta, siūlome:

1. Apsvarstyti leidimų tirti žemės gelmes turėtojų (planinių ir neplaninių) patikrinimų atlikimo tikslingumą ir:

1.1. Nusprendus, kad nėra poreikio atskirai tikrinti šių subjektų veiklą, išbraukti juos iš Tvarkos aprašo.

1.2. Nusprendus, kad tokių subjektų veikla visgi turėtų būti tikrinama, kasmet atlikinėti jų rizikingumo vertinimą ir įtraukti į metinius patikrinimo planus.

2. Apsvarstyti galimybes tikrinti įmones, kurios neturi LGT išduoto leidimo tirti žemės gelmes, bet viešai skelbiasi teikiančios tokias paslaugas. Taip pat galimybes taikyti prevencinio pobūdžio priemones prieš tokią nesąžiningą veiklą, pavyzdžiui, aktyviau šviečiant visuomenę apie tai, jog žemės gelmių tyrimų veiklos vykdymui privalo būti išduotas LGT leidimas bei kartu viešinant informaciją apie tai, kur galima rasti viešai prieinamus duomenis apie asmenis, kuriems buvo išduotas toks leidimas.

3. Nustatyti, kad leidimo turėtojai, kuris per tam tikrą laikotarpį (pavyzdžiui, 3 metus iš eilės) neužregistruoja LGT jokio atlikto tyrimo, leidimas yra panaikinamas, nebent suėjus šiam laikotarpiui jis pakartotinai pateikia LGT duomenis apie tai, jog vis dar atitinka visus teisės aktuose leidimo turėtojai nustatytus reikalavimus.

Ūkio subjektų veiklos priežiūra turi būti atliekama vadovaujantis minimalios ir proporcingos priežiūros naštos, planavimo, viešumo, rizikos vertinimo ir kitais principais⁴⁷.

Šie principai reikalauja, kad visi priežiūros institucijos planiniai patikrinimai būtų iš anksto suplanuojami ir viešai paskelbiami, o pats planavimo procesas – grindžiamas tikrintinų asmenų bei jų vykdomos veiklos rizikingumo vertinimu.

⁴⁶ Žiūrėti šios išvados 6.1. papunktį (14 lapas).

⁴⁷ Išvardytų principų turinys yra paaiškintas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnyje.

Tam tikslui visose ūkio subjektų veiklos priežiūrą vykdančiose institucijose yra siūloma nustatyti tam tikrą rizikos rodiklių / kriterijų sistemą, kurios kiekvienas atskiras rodiklis rodytų subjekto rizikingumo lygį ir laipsnį, o rodiklių reikšmių visuma nulemtų bendrą subjekto rizikingumo kategoriją, kuri leistų spręsti dėl priežiūros priemonių taikymo asmens atžvilgiu tikslingumo.

Tokia potencialiai tikrintinų ūkio subjektų rizikos vertinimo sistema suteikia galimybes kontrolės veiksmus nukreipti ties tais asmenimis, kurie yra rizikingiausi, tai yra, jų veikloje yra didžiausia pažeidimų, galinčių padaryti daugiausiai žalos, tikimybė. Be to, toks patikrinimų planavimas leidžia išvengti piktnaudžiavimo atvejų, kai tikrintini subjektai yra pasirenkami savo nuožiūra arba konkurentams darant neteisėtą įtaką už planavimą atsakingiems asmenims.

2) Tvarkos aprašo 17 punkte yra išvardijami kriterijai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama, sudarant LGT metinį leidimų turėtojų patikrinimų planą⁴⁸, tačiau, pažymėtina, kad kai kurie iš jų, pavyzdžiui: „esminiai įvykiai“, „tam tikra veiklos apimtis“, „esminiai pažeidimai“, „pagrįstos abejonės“ yra labai abstraktūs.

Manome, kad teisės aktuose nedetalizavus šių kriterijų ir nenustačius – kokie įvykiai ir pažeidimai laikytini esminiais, kokie teikiamos informacijos požymiai turėtų sukelti pagrįstas abejonas dėl vykdomos veiklos atitikties teisės aktų reikalavimams ir kokia leidimo turėtojo veiklos apimtis laikytina pakankama, kad būtų vertinama kaip potencialiai rizikinga – jie gali būti interpretuojami nevienodai, o tai savo ruožtu gali sudaryti prielaidas piktnaudžiavimams, sudarant metinį patikrinimo planą, į jį tyčia įtraukiant arba neįtraukiant konkrečių leidimų turėtojų.

3) Pasak LGT specialistų, sudarant 2015 m. planinį ūkio subjektų veiklos patikrinimo planą, *daugiausiai* buvo vadovaujamosi leidimų turėtojų teiktose ataskaitose⁴⁹ ir markšeideriniuose planuose nurodytais duomenimis (*buvo atsižvelgiama į šių dokumentų netikslumus, neatitikimus teisės aktų reikalavimams ar naudojimo projektų sprendiniams ir pan.*). Į planą taip pat buvo įtraukti subjektai laiku nepateikę nurodytų dokumentų. Be to, siekiant racionaliai naudoti tarnybos išteklius bei vienu metu patikrinti kuo daugiau objektų, į patikrinimo planą buvo įtraukti kai kurie leidimo turėtojai, kurių eksploatuojami objektai buvo šalia tų, kuriuose pagal tarnybai pateiktus dokumentus buvo nustatyti tikėtini veiklos pažeidimai.

Taigi suponuojama išvada, jog patikrinimui buvo atrinkti leidimų turėtojai, kurie atitiko tik vieną iš Tvarkos aprašo 17 punkte nustatytų kriterijų – *pagal Tarnybos turimą informaciją, kurią*

⁴⁸ Šie kriterijai tai: 1) leidimo išdavimo data, 2) ankstesnių patikrinimų data, jų rezultatai, 3) Leidimo turėtojo veiklos apimtis bei esminiai įvykiai, turėję įtakos jo vykdomai veiklai. Ypatingas dėmesys skiriamas Leidimo turėtojui, kurio ankstesnių patikrinimų rezultatai buvo neigiami ir/arba buvo nustatyti esminiai pažeidimai ir/arba jie nebuvo laiku pašalinti per Tarnybos nustatytą laiką; buvo taikytos teisės aktuose numatytos teisinio poveikio priemonės; gauta fizinių ar juridinių asmenų, viešojo administravimo institucijų skundų ar pranešimų dėl Leidimo turėtojo veiklos sąlygų vykdymo pažeidimo; pagal Tarnybos turimą informaciją, kurią Leidimo turėtojas teikia vykdydamas teisės aktuose numatytas prievoles, kyla pagrįstų abejonų dėl jo veiklos atitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams.

⁴⁹ Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių (išskyrus durpių išteklius) kasybos ataskaita 2-KN ir Durpių išteklių kasybos ataskaita 2-KN (durpės).

Leidimų turėtojas teikia vykdydamas teisės aktuose numatytas prievoles, kyla pagrįstų abejonių dėl jo veiklos atitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, taip pat netoliese objektus turintys leidimo turėtojai, neatsižvelgiant į tai, kad jų pateikti dokumentai buvo tvarkingi ir jie neatitiko nei vieno Tvarkos apraše nustatyto rizikos kriterijaus.

4) Kol kas LGT nėra sukurtos atskiros duomenų bazės, kurioje būtų kaupiama visa aktuali informacija apie leidimo turėtojus ir jų atitiktį rizikingumą atspindintiems kriterijams, todėl norint preciziškai atlikti kiekvieno ūkio subjekto vykdomos veiklos vertinimą bei priskirti jį konkrečiai rizikos kategorijai, tai užimtų labai daug laiko.

Tokiu būdu, metinio patikrinimo plano sudarymas taptų sudėtingu ir laikui imliu procesu arba tiesiog būtų atliekamas nepilna apimtimi ir neužtikrintų, kad į patikrino planą būtų atrenkami rizikingiausi subjektai.

Siekiant padaryti šį procesą greitą, paprastą, tačiau kartu ir veiksmingą, tikslinga būtų visą informaciją apie prižiūrimus ūkio subjektus kaupti naudojant taikomasias kompiuterines programas (duomenų bazes)⁵⁰.

Toks informacijos kaupimo būdas leistų lengviau vykdyti reikiamos informacijos paiešką, lyginti tarpusavyje skirtingus ūkio subjektus, vertinti ūkio subjektų veiklą skirtingais pjūviais (*pavyzdžiui, pagal atskirus rizikos kriterijus, pagal naudojamų išteklių rūšį ir / arba kiekį, vykdomos veiklos teritoriją ir pan.*) bei automatiniu būdu generuotų rizikingiausių subjektų, kurie turėtų būti įtraukti į metinį patikrinimų planą, sąrašą.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome:

1. *Išsamiai detalizuoti Tvarkos apraše nustatytus kriterijus, pagal kuriuos turi būti sudaromas leidimų turėtojų patikrinimo planas, kad jie būtų konkretūs, aiškūs ir jų negalima būtų interpretuoti savo nuožiūra;*

2. *Sukurti leidimų tirti žemės gelmes turėtojų ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius turėtojų informacinę sistemą ir joje kaupti visą aktualią informaciją apie visus leidimų turėtojus ir jų atitiktį nustatytiems rizikos kriterijams. Idant išvengti galimų neaiškumų ir piktnaudžiavimų įrašant duomenis į sukurtą informacinę sistemą, parengti informacijos įrašymo į sukurtą sistemą tvarkos aprašą;*

⁵⁰ Tokioje programoje turėtų būti įrašyta bendro pobūdžio informacija apie visus leidimo turėtojus (*leidimo išdavimo data, objekto (-ų) adresas (-ai), naudojamų išteklių rūšys, nustatyti išteklių išgavimo kiekio apribojimai (jei jie nustatyti), poveikio aplinkai vertinimo išvadoje ir žemės gelmių naudojimo plane nustatytos pareigos ir pan.*), taip pat nuolatos atnaujinama informacija apie su ūkio subjektu susijusius esminius įvykius (*išgautų išteklių kiekis per metus/ketvirtį, ženklus deklaruojamų telkinio žemės išteklių kiekio skirtumas nuo detalios išžalgytų ir aprobuotų išteklių kiekio, neigiami ankstesnių patikrinimų rezultatai, pasivirtinę gauti skundai ir pranešimai, nustatyti pažeidimai, atsiradusi prievolė rekultivuoti išeksploatuotas teritorijas, informacijos apie poveikio aplinkai vertinimo išvadoje ir žemės gelmių naudojimo plane nustatytų išpareigojimų vykdymą trūkumas, ataskaitų ar markšeiderinių planų nepateikimas, šių dokumentų konkretūs trūkumai ir pan.*), o kiekvieno rodiklio reikšmė turėtų būti vertinama tam tikru sutartiniu vienetu (*balais, skaitmeninėmis reikšmėmis, sutartiniais simboliais ar spalvomis*), kurių visuma nulemtų vertinamo subjekto rizikingumo lygį.

3. *Remiantis informacinėje sistemoje sukauptais duomenimis, kiekvienų metų pabaigoje reitinguoti ūkio subjektus pagal jų rizikingumą, o atrinktus rizikingiausius ūkio subjektus įtraukti į ateinančių metų patikrinimo planus.*

4.2. Ydinga naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolė.

1) Pagal analizuojamu laikotarpiu galiojančio Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašo 8.3.2 papunkčio nuostatas vykdyti kasybos sklypų atitikties naudojimo projekto sprendiniams ir markšeideriniam planui kontrolę buvo įgalioti RAAD. Tačiau papunktyje išvardytos aplinkybės, kurios turėjo būti vertinamos tokio pobūdžio kontrolės metu (*žemės sklypo riboženkliai, kelių užtvagai, informaciniai stendai, apsaugos priemonės nuo grobstymo, apsaugos priemonės nuo teršimo dangos uolienomis ir derlinguoju dirvožemio sluoksniu*), visiškai neatitiko kontrolės tikslo ir neatspindėjo, ar kasybos sklypas atitiko naudojimo projekto sprendinius bei markšeiderinį planą, todėl darytina prielaida, kad ir praktikoje tokio pobūdžio kontrolė buvo atliekama netinkamai.

Susipažinus su atsitiktine tvarka atrinktomis LGT 2015 m. atliktų planinių patikrinimų medžiagomis⁵¹, nustatyta, kad patikrinimų vietoje metu LGT specialistai, iš esmės kaip ir RAAD inspektoriai, taip pat tikrino žemės sklypo riboženklų, kelių užtvarų ir informacinių stendų buvimą kasybos objekte, jų atitiktį nustatytiems reikalavimams, ar naudingosios iškasenos buvo apsaugotos nuo grobstymo bei teršimo dangos uolienomis ir derlinguoju dirvožemio sluoksniu, ar kasybos sklypas atitiko naudojimo projekto sprendinius bei markšeiderinį planą ir pan., kas pagal tuo metu galiojusį reglamentavimą neįėjo į LGT įgaliojimų ribas.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašas buvo išdėstytas nauja redakcija⁵², kurioje įgaliojimai dėl telkinio (telkinio dalies) eksploatacijos atitikties žemės gelmių naudojimo plano sprendiniams bei markšeideriniam planui vertinimo buvo suteikti LGT specialistams. Atsižvelgdami į didesnę LGT specialistų kompetenciją nagrinėjamu klausimu, manome, jog atitinkamas pakeitimas yra logiškas ir pagrįstas.

Kita vertus, siekiant, kad LGT ateityje išvengtų RAAD funkcijų dubliavimo ir tokiu būdu administracinės naštos verslui didinimo, siūlytina pakeisti Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo sutarčių prie leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes sąlygų vykdymo kontrolės tvarkos aprašą bei Sutarties sąlygų reikalavimų kontrolinį klausimyną, patvirtintus LGT direktoriaus

⁵¹ Atsitiktine tvarka buvo atrinkta ir išanalizuota 10 patikrinimo medžiagų iš 37.

⁵² Žiūrėti AM 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymą Nr. D1-525 „Dėl naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2015 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 1–22, kad jie atitiktų naujai patvirtinto AM 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymo Nr. DI-525 nuostatas.

2) Išnagrinėjus LGT atliktų planinių patikrinimų medžiagas, taip pat nustatyta tuo metu galiojusių teisės aktų nuostatų neatitikimų, kurie galėtų sukelti abejonių dėl atliktų patikrinimų skaidrumo ir pagrįstumo, pavyzdžiui:

- Kai kuriuose patikrinimo medžiagose patikrinimo aktai buvo išsiųsti anksčiau, negu juos patvirtino LGT direktorius (2016-06-29 patikrinimo aktas Nr. 15-10 VĮ „Vilniaus regiono keliai“ išsiųstas 2016-06-29 raštu Nr. (7)-1.7-2186, tačiau pats aktas LGT direktoriaus buvo patvirtintas tik 2016-07-10; 2016-06-30 patikrinimo aktas Nr. 15-14/VR-8.10-87 UAB „Baltijos karjerai“ išsiųstas 2016-07-01 raštu Nr. (7)-1.7-2228, tačiau pats aktas LGT direktoriaus buvo patvirtintas taip pat tik 2016-07-10).

- Visuose LGT patikrinimo aktuose nurodyta, kad leidimo turėtojas turi teisę pateikti savo nuomonę dėl atlikto patikrinimo per 5 darbo dienas po patikrinimo akto patvirtinimo dienos, nors Tvarkos apraše yra numatytas 10 darbo dienų terminas.

- Kai kurie patikrinimo aktai buvo išsiųsti ūkio subjektui jau praėjus 10 darbo dienų terminui, per kurį galima pateikti tarnybai savo nuomonę, pastabas ir paaiškinimus dėl patikrinimo akte nurodytos informacijos (2015-09-24 patikrinimo aktai Nr. 15-32, 15-34, 15-37, 15-39 LGT direktoriaus buvo patvirtinti 2015-10-05, o išsiųsti VĮ „Alytaus regiono keliai“ tik 2015-10-23 raštu Nr. (7)-1.7-3548).

- Visi sutarties sąlygų reikalavimų kontroliniai klausimynai yra pasirašyti tik LGT įgalioto specialisto, juose trūksta patikrinime dalyvavusių ūkio subjektų atstovų parašų, kas gali sukelti abejonių dėl klausimyne užpildytų duomenų tikrumo, taip pat ženkliai apsunkintų įrodinėjimo procesą, jei ūkio subjektas nuspręstų užginčyti patikrinimo veiksmus ar sprendimus teismui.

- Kai kuriose patikrinimo medžiagose skiriasi duomenys nurodyti patikrinimo akte ir klausimyne (2015-06-29 patikrinimo akte Nr. 15–10 ir 2015-09-01 patikrinimo akte Nr. 15-23 nurodyta, kad markšeiderinis planas neatsispindi realios situacijos telkinyje, o klausimynuose – priešingai, kad markšeiderinės dokumentacijos būklė atitinka nustatytus reikalavimus).

Atsižvelgdami į išdėstyta, siūlome LGT direktoriui griežčiau kontroliuoti savo pavaldinių veiklą ir atsakingiau tvirtinti bei pasirašinėti jų rengiamus dokumentus.

4.3. Nepakankama mokesčių už valstybinius gamtos išteklius kontrolė.

1) Pagal Lietuvos Respublikos mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo nuostatas vykdyti sumokamų mokesčių už valstybinius gamtos išteklius kontrolę yra įgalios – Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – VMI) ir AM įgalios institucijos (LGT ir RAAD). Šios institucijos

privalo tarpusavyje bendradarbiauti ir keistis mokesčiui už valstybinius gamtos išteklius administruoti reikalinga informacija.

Nurodyto įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad *keitimosi mokesčio už valstybinius gamtos išteklius informacija tvarką nustato AM suderinusi su VMI.*

Korupcijos rizikos analizės metu LGT tokio teisės akto STT nepateikė, jo nepavyko rasti ir teisės aktų registre, todėl suponuojama išvada, kad jis neegzistuoja.

3.2. Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *Teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos pagal mokesčio mokėtojų pateiktas **deklaracijas** bei Aplinkos ministerijos ar jų įgaliotų institucijų **tikrinimo dokumentus** kontroliuoja, ar laiku sumokamas mokestis, išieško nesumokėtą mokestį ir su juo susijusias sumas.*

Šios nuostatos suponuoja, kad nuolatinę mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo kontrolę turėtų vykdyti VMI, remdamasi mokesčių mokėtojų jai teikiamomis deklaracijomis bei AM įgaliotų institucijų teikiamais tikrinimo dokumentais.

Pažymėtina, kad pagal dabartinį reglamentavimą žemės gelmių išteklius naudojančias asmenys teikia atskiras deklaracijas VMI ir LGT:

- Mokesčio už naudingąsias iškasenas, vandenį ir statybinį gruntą deklaracijos KIT708 formos ir jos papildomo lapo KIT709P formos užpildymo ir pateikimo taisyklių, patvirtintų AM ir VMI 2006 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. D1-614/VA-99, nustatyta tvarka žemės išteklius naudojančias asmenys kiekvieną ketvirtį VMI pateikia deklaracijas apie jų per mokestinį laikotarpį išgautus išteklius ir sumoka mokesčius valstybei.

- Vadovaudamiesi LGT 2000 m. rugpjūčio 23 d. įsakymu Nr. 23 (2015 m. gruodžio 14 d. įsakymo Nr. 1-246 redakcija) patvirtintomis žinybinėmis ataskaitomis, asmenys išgaunantys kietąsias naudingas iškasenas ne vėliau kaip 20-ą dieną pasibaigus ketvirčiui, pateikia LGT Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių (išskyrus durpių išteklius) kasybos ataskaitą 2-KN, o asmenys išgaunantys durpes – Durpių išteklių kasybos ataskaitą 2-KN (durpės).

Tuo tarpu tikrinti kasybos įmonių mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo pagrįstumą (*tai yra, ar VMI teikiamose deklaracijose ir LGT teikiamose ataskaitose bei markšeideriniuose planuose nurodyti išteklių kiekiai sutampa*) yra įgalioti RAAD. Iki 2015 m. rugpjūčio 4 d. galiojusio Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašo 8.3. papunktyje nustatyta, kad ne rečiau kaip **du kartus per metus** gavybos darbų laikotarpiu RAAD patikrina kiekvieno išteklių naudotojo mokesčių už gamtos išteklių mokėjimą⁵³.

⁵³ Klausimai, susiję su mokesčių už gamtos išteklių mokėjimu, yra įtraukti ir į Kontrolinį aplinkos apsaugos reikalavimų naudingųjų iškasenų telkinių (kasybos sklypų) eksploatavimui sąrašą, patvirtintą Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 1T-15, kuriuo turėtų vadovautis RAAD inspektoriai, atlikdami patikrinimus.

Kalbinti Vilniaus ir Kauno RAAD specialistai nurodė, kad RAAD rajonų agentūrų inspektoriai, vykdydami naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolę vietoje, paprastai tikrina tik su aplinkosauga susijusius klausimus ir mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo dokumentų nevertina, o tai atlieka RAAD Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriaus tarnautojai. Tačiau pastarieji interviu metu nurodė, kad pagal nustatytus prioritetus jų veikla yra labiau nukreipta į mokesčių už aplinkos teršimą pakuotės ir apmokestinamųjų gaminių atliekomis kontrolės vykdymą, todėl per metus jie patikrina vos kelių išteklių naudotojų mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo pagrįstumą.

Be to, pagal naujos redakcijos Naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašo, patvirtinto AM 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. D1-525, 8.8 papunktį RAAD jau nebevertins mokesčio už naudingąsias iškasenas mokėjimo pagrįstumo, o tik formaliai tikrins, ar ūkio subjektai teikia deklaracijas VMI, nesigilindami į jų turinį.

Manome, kad nustatyta mokesčių už valstybinius gamtos išteklius kontrolė yra nepakankama, paini ir gali sudaryti sąlygas leidimų turėtojams teikti įgaliotoms institucijoms skirtingus duomenis ir taip išvengti mokesčių valstybei.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstyta bei į tai, kad LGT disponuoja visais išsamiausiai ir aktualiausiai duomenimis apie leidimų turėtojų išgaunamų išteklių kiekius, siūlome:

1. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų LGT perimti iš RAAD mokesčių už gamtos išteklius deklaravimo kontrolės funkciją;

2. Vadovaujantis Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 8 straipsnio 4 dalimi, parengti, suderinti su VMI ir patvirtinti keitimosi mokesčio už valstybinius gamtos išteklius informacija tvarką ir joje numatyti, kad kiekvienais metais LGT pateikia VMI duomenis apie visų mokesčių už gamtos išteklius mokėtojų per metus išgautus išteklių kiekius;

3. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų patikrinti 5 pastarųjų metų mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo pagrįstumą, pateikiant VMI duomenis apie visų išteklių naudotojų per 5 paskutinius metus išgautų išteklių kiekius.

4.4. Nepakankamas informacijos apie ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdymą viešinimas.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36⁵ straipsnio 2 dalyje nurodyta, kokio pobūdžio informacija turėtų būti skelbiama kiekvienos įstaigos, atliekančios ūkio subjektų veiklos priežiūrą, interneto svetainėje.

Susipažinus su LGT interneto svetainės turiniu, nustatyta, kad joje skelbiama ne visa minėtame straipsnyje nurodyta informacija (pasigendama informacijos apie ūkio subjektams įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymo ar netinkamo vykdymo mastą, priežastis, taikytas prevencines ir poveikio priemones, dažniausiai pažeidžiamas teisės aktų

nuostatas, tarnybos vykdytą konsultavimo veiklą, aktualiausius ūkio subjektams klausimus, daugiausia aiškinimo reikalingas teisės aktų nuostatas, paskelbti ne visi ūkio subjektų veiklos priežiūrą reglamentuojantys teisės aktai ir pan.⁵⁴). Be to, informacija yra paskelbta epizodiškai skirtingose skiltyse: „Teisės aktai“, „Ūkio subjektų veiklos reguliavimas“, „Metinės ataskaitos“ ir pan.

Siekiant patogumo, administracinės naštos verslui mažinimo ir geresnio leidimų turėtojų informuotumo, siūlytina visą Viešojo administravimo įstatymo 36⁵ straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją apie reikalavimus ūkio subjektų veiklos priežiūrai, jos atlikimo tvarką ir rezultatus skelbti LGT interneto svetainėje koncentruotai vienoje vietoje (pavyzdžiui, skiltyje „Ūkio subjektų veiklos reguliavimas“).

Taip pat atsižvelgiant į Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 (su paskutiniaisiais pakeitimais padarytais 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1377), 7.3. papunktį, siūlome apsvarstyti, ar netikslinga būtų parengti ir viešai paskelbti dokumentą (atmintinę, lankstinuką), kuriame būtų aiškiai nurodytos ūkio subjektų teisės, pareigos ir inspektorių veiksmai patikrinimo (inspektavimo) metu.

Atlikus teisės aktų, reglamentuojančių LGT veiklą angliavandenilių išteklių tyrimų ir naudojimo kontrolės vykdymo srityje, ir 2015 m. darbo praktikos analizę, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

4.5. Ydinga angliavandenilių išteklių apskaita jų gavybos vietoje.

Pagal nustatytą reglamentavimą⁵⁵ naftos apskaita gavybos vietose vykdoma rankiniu būdu (metrolazdės ar ruletės pagalba) matuojant naftos lygį talpyklose ir kartą per parą įrašant duomenis apskaitos dokumentuose.

Nors ir reikalaujama, kad kiekviena talpykla turėtų gamintojo pasą ir akredituotos kalibravimo laboratorijos išduotą kalibravimo lentelę, o lygio matavimo priemonės – pasą ir galiojančią Lietuvos metrologijos inspekcijos pažymėjimą, duomenų įrašymo į apskaitos dokumentus teisingumas priklauso vien tik nuo žmogiškojo faktoriaus.

Informacija apie atliktus geologinius tyrimus, gręžiniuose atliktus remonto darbus, taip pat kiekviename telkinyje išgautos naftos kiekį kiekvieną mėnesį siunčiama LGT, užpildant Angliavandenilių (Naftos) gavybos ir atliktų darbų mėnesinę ataskaitą.

⁵⁴ Tikėtina, tokio pobūdžio informacija kol kas nėra skelbiama dėl to, kad tarnyba tik prieš porą metų pradėjo aktyviau vykdyti ūkio subjektų veiklos priežiūrą ir kol kas galimai neturi sukaupusi pakankamai informacijos, kuri atspindėtų tendencijas šioje srityje.

⁵⁵ Žiūrėti Angliavandenilių išteklių gavybos apskaitos prietaisų įrengimo ir kontrolės tvarkos aprašo, patvirtinto AM 2015 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. D1-398, II skyrių.

Pagal 2015 m. metinį planinių patikrinimų planą LGT patikrino visų angliavandenilių išteklius Lietuvoje išgaunančių įmonių vykdomą išgaunamų angliavandenilių išteklių apskaitą, išskyrus UAB „LL Investicijos“ (pažymėtina, kad iki 2014 lapkričio mėnesio LGT įmonių vedamos angliavandenilių išteklių apskaitos planinių patikrinimų iš viso neatlikinėjo). Tačiau patikrinimai buvo atlikti formaliai, jų metų buvo patikrinta talpyklų ir matavimo prietaisų dokumentacija, taip pat ar naftos kiekis talpyklose atitinka tą, kuris įrašytas vienos paros naftos gavybos darbų ataskaitos raporte. Be to, tai buvo planiniai patikrinimai, apie kuriuos įmonės buvo iš anksto informuotos.

Manome, kad tokia išgaunamų angliavandenilių išteklių (naftos) apskaita, kuri remiasi vien tik įmonių deklaruojamais duomenimis, yra nepakankama ir gali sudaryti sąlygas išteklių naudotojams neapskaityti dalies išteklių (ataskaitose nurodant mažesnius išgaunamos naftos kiekius), dėl ko žalos patirtų valstybė.

Kad angliavandenilius išteklius išgaunantys subjektai neturėtų galimybių nuslėpti tikrus išgaunamos naftos kiekius ir būtų išvengta bet kokio galimo žmogiškojo faktoriaus įtakos, mūsų manymu, prie kiekvienos naftos talpyklos turėtų būti įrengti Lietuvos metrologijos inspekcijos patikrinti pumpavimo siurbliai, kurie apskaitytų visą iš talpyklų išpumpuojamos naftos kiekį. Be to, neturėtų būti sudaryta galimybių išpumpuoti naftą iš talpyklos kitokiu būdu.

Atsižvelgdami į išdėstyta, siūlome apsvaistyti, ar netikslinga būtų atitinkamai sugriežtinti reikalavimus angliavandenilių išteklių apskaitai.

5. IŠVADOS

1. *Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius LGT veiklą leidimų tirti žemės gelmes išdavimo srityje, ir darbo praktiką, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai⁵⁶:*

1.1. Nenuoseklus Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo reglamentavimas (*Išvados 2.1.1. papunktis, 4–5 lapai*).

1.2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo nepagrįstumas (*Išvados 2.1.2. papunktis, 6 lapas*).

1.3. Galimas antikorporcinių požiūriu ydingas LTK sprendimų priėmimas (*Išvados 2.2.1. papunktis, 7–8 lapai*).

1.4. Procedūriniai pažeidimai pasirašant LTK posėdžių protokolus ir priimant sprendimus dėl leidimų išdavimo (*Išvados 2.2.2. papunktis, 8 lapas*).

1.5. Formalus pareiškėjų teikiamų duomenų pagrįstumo vertinimas (*Išvados 2.2.3. papunktis, 9–12 lapai*).

⁵⁶ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos geologijos tarnyboje prie Aplinkos ministerijos“ antrajame skyriuje.

1.6. Nepakankamai išsami ir patogi naudojimui viešinama informacija apie ūkio subjektus, turinčius leidimą tirti žemės gelmes (*Išvados 2.3.1. papunktis, 13–14 lapai*).

2. *Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius LGT veiklą leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo srityje, ir darbo praktiką, darytina išvada, kad šioje srityje galima korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁵⁷:*

2.1. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo komisijos diskrecija priimant sprendimus (*Išvados 3.1. papunktis, 16–17 lapai*).

2.2. Neaiškūs reikalavimai už kasybos darbus atsakingiems specialistams ir ydinga LGT tokių darbuotojų turimų saugos pažymėjimų vertinimo praktika (*Išvados 3.2. papunktis, 17–20 lapai*).

2.3. Nepakankamai viešinama informacija apie asmenis, turinčius leidimą naudoti žemės gelmių išteklius bei šiuo leidimu jiems suteikiamų teisių turinį (*Išvados 3.3. papunktis, 20–21 lapai*).

3. *Atlikus teisės aktų, reglamentuojančių LGT veiklą leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimo srityje, ir 2015 m. darbo praktikos analizę, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai⁵⁸:*

3.1. Ydinga metinio leidimų turėtojų planinių patikrinimų sąrašo sudarymo procedūra (*Išvados 4.1. papunktis, 22–55 lapai*).

3.2. Ydinga naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolė (*Išvados 4.2. papunktis, 26–27 lapai*).

3.3. Nepakankama mokesčių už valstybinius gamtos išteklius kontrolė (*Išvados 4.3. papunktis, 28–29 lapai*).

3.4. Nepakankamas informacijos apie ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdymą viešinimas (*Išvados 4.4. papunktis, 30 lapas*).

3.5. Ydinga angliavandenilių išteklių apskaita jų gavybos vietoje (*Išvados 4.5. papunktis, 30–31 lapai*).

---

⁵⁷ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos geologijos tarnyboje prie Aplinkos ministerijos“ trečiame skyriuje.

⁵⁸ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos geologijos tarnyboje prie Aplinkos ministerijos“ ketvirtame skyriuje.

6. PASIŪLYMAI⁵⁹

1. *Siekdami mažinti korupcijos riziką LGT veikloje išduodant leidimus tirti žemės gelmes, siūlome:*

1.1. Inicijuoti ŽGĮ pakeitimus, kad jo nuostatos būtų suderintos su Paslaugų įstatymu:

1.1.1. Atsisakant įstatymo nuostatų, reikalaujančių gauti atskirą leidimą prieš pradėdant naują žemės gelmių tyrimą.

1.1.2. Nustatant, kad visų rūšių tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus turi teisę atlikti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, tiek asmenų grupės veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartį, turintys teisės aktų nustatyta tvarka išduotą leidimą tirti žemės gelmes arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės kompetentingos institucijos išduotus dokumentus, įrodančius, kad jie turi teisę atlikti tokio pobūdžio tyrimus.

1.1.3. Perkeliant iš Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių į ŽGĮ esminius reikalavimus dėl leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo.

---

⁵⁹ Informaciją apie išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodytų pasiūlymų vykdymą ar numatomą įgyvendinimą STT pateikti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados dėl korupcijos rizikos analizės gavimo dienos.

1.2. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse apibrėžti atskiras žemės gelmių tyrimo rūšis, atskleidžiant šių tyrimų esmę ir paskirtį.

1.3. Apsvarstyti šiuo metu nustatytų reikalavimų įmonėms, pageidaujantioms atlikti geofizinius tyrimus, pagrįstumą, taip pat aukštąjį fizikos išsilavinimą turinčių asmenų tinkamumą atlikti tokio pobūdžio tyrimus ir esant reikalui inicijuoti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių pakeitimą.

1.4. Į LTK sudėtį paskirti asmenis, kurie tarpusavyje nebūtų susieti pavaldumo santykiais.

1.5. Inicijuoti LTK nuostatų pakeitimą, nustatant, kad LTK protokolus turi pasirašyti visi posėdyje dalyvavę LTK nariai.

1.6. LGT direktoriui atsisakyti pasirašyti jam teikiamus raštus dėl leidimų (ne-) išdavimo, jei prie jų nėra pridėdamas LTK protokolas su pasiūlymu, protokole trūksta posėdyje dalyvavusių LTK narių parašų, protokolinį sprendimą priėmė mažesnis negu nustatytas minimalus galimas LTK narių skaičius ir pan.

1.7. Svarstyti galimybes, suteikti LTK nariui teisę pateikti savo atskirą nuomonę dėl leidimo išdavimo ar neišdavimo, tikslingumą.

1.8. Apsvarstyti, ar asmenys, siekiantys gauti leidimą atlikti konkrečias žemės gelmių tyrimų rūšis, neturėtų kartu pateikti dokumentus, liudijančius apie jų disponuojamą įrangą. Jei taip, papildyti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės nuostatomis apie tai, kokio pobūdžio įranga reikalinga, siekiant gauti atskiras leidimų tirti žemės gelmes rūšis ir kokie dokumentai galėtų patvirtinti šias aplinkybes. Jei atitinkami duomenys LGT nėra reikalingi, atsisakyti reikalavimo juos deklaruoti juridinių asmenų kortelės formoje, kadangi tai gali būti vertinama kaip nepagrįsta administracinė našta verslui.

1.9. Patikslinti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių nuostatas dėl dokumentų, kuriuos privalu pateikti, siekiant gauti leidimą, nustatant, kad pareiškėjas turi pateikti:

1.9.1. Pareiškėjo su specialistu sudarytos darbo sutarties, kurioje būtų nurodomos specialisto pareigos ir atsakomybės, kopiją.

1.9.2. Specialisto ankstesnių darbo sutarčių su kitais darbdaviais, kopijas, kuriose atsispindėtų jų pareigos ir atsakomybės, arba pažymą iš valstybinio socialinio draudimo fondo apie nurodyto specialisto socialinio draudimo laikotarpį.

1.10. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų pakeisti Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių teisinio reglamentavimo ir vietoje reikalavimo turėti 3 metų praktinio darbo patirtį per pastaruosius 7 metus (kurią neretai sunku yra įrodyti dokumentiškai) arba kaip alternatyvą, nustatyti, kad specialistas turi būti atlikęs ar dalyvavęs atliekant ne mažiau kaip tam tikrą skaičių žemės gelmių tyrimų ir pateikti LGT šių specialistų atliktas ir pasirašytas tyrimų išvadas (jų kopijas) arba nurodyti šių tyrimų registracijos (tyrimų identifikavimo) numerius žemės gelmių registre.

1.11. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklių nuostatas papildyti pareiga leidimų turėtojams per tam tikrą laiką (pavyzdžiui, per 5 dienas) pranešti LGT apie atleistus ir naujai priimtus specialistus. Taip pat nustatyti, kad už šios pareigos nevykdymą leidimo turėtojui gali būti sustabdomas leidimo galiojimas.

1.12. LGT periodiškai (pavyzdžiui, kas 5 metus) inicijuoti užklausas Valstybinio socialinio fondo valdybai, siekiant nustatyti, ar įmonėse dirba jų nurodyti specialistai.

1.13. Kaskart tikrinti, ar Leidimų turėtojų Žemės gelmių registrai teikiamas žemės gelmių tyrimų ataskaitų išvadas pasirašę specialistai (tyrimo vadovai) yra įdarbinti pas šias ataskaitas teikiančius leidimų turėtojus.

1.14. LGT Interneto svetainėje sudaryti galimybę vykdyti įmonių, turinčių leidimų atlikti žemės gelmių tyrimus, paiešką pagal įmonės kodą bei papildomai skelbti informaciją apie įmones, kurioms leidimas tirti žemės gelmes buvo sustabdytas.

1.15. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklėse nurodyti, kad informacija apie išduotus leidimus skelbiama LGT Interneto svetainėje (o ne ALIS).

1.16. Įgyvendinus pasiūlymą dėl žemės gelmių tyrimų rūšių apibrėžimo Leidimų tirti žemės gelmių išdavimo taisyklėse, šiuos apibrėžimus taip pat viešai paskelbti LGT Interneto svetainėje prie informacijos apie leidimus tirti žemės gelmes turinčius asmenis.

2. *Siekdami mažinti korupcijos riziką LGT veikloje išduodant leidimus naudoti žemės gelmių išteklius, siūlome:*

2.1. Inicijuoti Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklių pakeitimą, reglamentuojant, kokiais atvejais ir kokius konkrečius dokumentus bei derinimus privaloma pateikti kreipiantis dėl pakartotinio leidimo išdavimo arba nustatant, kad nepriklausomai nuo to, ar dėl leidimo išdavimo kreipiamasi pirmą kartą ar pakartotinai, visais atvejais privaloma pateikti visus taisyklėse išvardytus dokumentus ir derinimus.

2.2. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo taisyklėse nustatyti:

2.2.1. Kokio turinio darbų saugos mokymus privalo būti baigę už kasybos darbus atsakingi darbuotojai.

2.2.2. Kad leidimą pageidaujantis gauti asmuo privalo LGT pateikti su asmeniu, atsakingu už kasybos darbus, sudarytą darbo sutartį, kurioje būtų aiškiai nurodomos jo pareigos ir atsakomybės.

2.2.3. Kad su asmeniu, atsakingu už kasybos darbus, negali būti sudaroma terminuota darbo sutartis.

2.3. LGT Interneto svetainėje esančioje leidimų turėtojų duomenų bazėje papildomai skelbti duomenis apie išteklių plotą ir žemės sklypo (-ų), kuriame leidžiama vykdyti kasybos darbus, unikalų numerį, teisės pradėti kasybos darbus datą.

2.4. Sudaryti galimybę vykdyti leidimų turėtojų paiešką pagal įmonės (asmens) kodą, telkinio adresą, žemės sklypo unikalų numerį, išteklių rūšį ir pan.

2.5. Susieti Naudingųjų iškasenų telkinių žemėlapi su leidimų turėtojų duomenų bazės duomenimis, kad žemėlapyje paspaudus ant telkinio pavadinimo, atskirame langelyje atsirastų visa informacija apie leidimo turėtoją.

2.6. Sudaryti galimybę visuomenei pranešti apie galimai neteisėtai vykdomus žemės išteklių gavybos darbus, pažymint galimai neteisėtai vykdomų kasybų vietą Naudingųjų iškasenų telkinių žemėlapyje.

2.7. Svarstyti galimybę informaciją apie naudingųjų iškasenų telkinius skelbti REGIA (regionų geoinformacinės aplinkos) interneto svetainėje.

3. *Siekdami mažinti korupcijos riziką LGT veikloje atliekant leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimus, siūlome:*

3.1. Apsvarstyti leidimų tirti žemės gelmes turėtojų (planinių ir neplaninių) patikrinimų atlikimo tikslumą ir nusprendus, kad nėra poreikio atskirai tikrinti šių subjektų veiklą, išbraukti juos iš Tvarkos aprašo. Nusprendus, kad tokių subjektų veikla visgi turėtų būti tikrinama, kasmet atlikinėti jų rizikingumo vertinimą ir įtraukti į metinius patikrinimo planus.

3.2. Apsvarstyti galimybes tikrinti įmones, kurios neturi LGT išduoto leidimo tirti žemės gelmes, bet viešai skelbiasi teikiančios tokias paslaugas. Taip pat galimybes taikyti prevencinio pobūdžio priemones prieš tokią nesąžiningą veiklą, pavyzdžiui, aktyviau šviečiant visuomenę apie tai, jog žemės gelmių tyrimų veiklos vykdymui privalo būti išduotas LGT leidimas bei kartu viešinant informaciją apie tai, kur galima rasti viešai prieinamus duomenis apie asmenis, kuriems buvo išduotas toks leidimas.

3.3. Nustatyti, kad leidimo turėtojui, kuris per tam tikrą laikotarpį (pavyzdžiui, 3 metus iš eilės) neužregistruoja LGT jokio atlikto tyrimo, leidimas yra panaikinamas, nebent suėjus šiam laikotarpiui jis pakartotinai pateikia LGT duomenis apie tai, jog vis dar atitinka visus teisės aktuose leidimo turėtojui nustatytus reikalavimus.

3.4. Išsamiai detalizuoti Tvarkos apraše nustatytus kriterijus, pagal kuriuos turi būti sudaromas leidimų turėtojų patikrinimo planas, kad jie būtų konkretūs, aiškūs ir jų negalima būtų interpretuoti savo nuožiūra.

3.5. Sukurti leidimų tirti žemės gelmes turėtojų ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius turėtojų informacinę sistemą ir joje kaupti visą aktualią informaciją apie visus leidimų turėtojus ir jų atitiktį nustatytiems rizikos kriterijams. Idant išvengti galimų neaiškumų ir piktnaudžiavimų įrašant duomenis į sukurtą informacinę sistemą, parengti informacijos įrašymo į sukurtą sistemą tvarkos aprašą.

3.6. Remiantis informacinėje sistemoje sukauptais duomenimis, kiekvienų metų pabaigoje reitinguoti ūkio subjektus pagal jų rizikingumą, o atrinktus rizikingiausius ūkio subjektus įtraukti į ateinančių metų patikrinimo planus.

3.7. Pakeisti Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo sutarčių prie leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes sąlygų vykdymo kontrolės tvarkos aprašą bei Sutarties sąlygų reikalavimų kontrolinį klausimą, patvirtintus LGT direktoriaus 2015 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 1–22, kad jie atitiktų naujai patvirtinto AM 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymo Nr. D1-525 nuostatas.

3.8. LGT direktoriui griežčiau kontroliuoti savo pavaldinių veiklą ir atsakingiau tvirtinti bei pasirašinėti jų rengiamus dokumentus dėl atliktų ūkio subjektų patikrinimų.

3.9. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų LGT perimti iš RAAD mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo kontrolės funkciją.

3.10. Vadovaujantis Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 8 straipsnio 4 dalimi, parengti, suderinti su VMI ir patvirtinti keitimosi mokesčio už valstybinius gamtos išteklius informacija tvarką ir joje numatyti, kad kiekvienais metais LGT pateikia VMI duomenis apie visų mokesčių už gamtos išteklius mokėtojų per metus išgautus išteklių kiekius.

3.11. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų patikrinti 5 pastarųjų metų mokesčių už gamtos išteklius mokėjimo pagrįstumą, pateikiant VMI duomenis apie visų išteklių naudotojų per 5 paskutinius metus išgautų išteklių kiekius.

3.12. Visą Viešojo administravimo įstatymo 36⁵ straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją apie reikalavimus ūkio subjektų veiklos priežiūrai, jos atlikimo tvarką ir rezultatus skelbti LGT interneto svetainėje koncentruotai vienoje vietoje (pavyzdžiui, skiltyje „Ūkio subjektų veiklos reguliavimas“).

3.13. Atsižvelgiant į Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 (su paskutiniais pakeitimais padarytais 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1377), 7.3. papunktį, parengti ir viešai paskelbti dokumentą (atmintinę, lankstinuką), kuriame būtų aiškiai nurodytos ūkio subjektų teisės, pareigos ir LGT inspektorių veiksmai patikrinimo (inspektavimo) metu.

3.14. Apsvarstyti, ar netikslinga būtų sugriežtinti reikalavimus angliavandenilių išteklių apskaitai, nustatant, kad prie kiekvienos naftos talpyklos turėtų būti įrengti Lietuvos metrologijos inspekcijos patikrinti pumpavimo siurbliai, kurie apskaitytų visą iš talpyklų išpumpuojamos naftos kiekį.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta ir vadovaudamiesi Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos 19 punktu, prašome per 3 mėnesius nuo išvados gavimo dienos STT pateikti informaciją apie šioje išvadoje pateikiamų pasiūlymų vykdymą.

PRIDEDAMA. 3 lapai.

Direktorius

Saulius Urbanavičius

Aloizas Šafranovič, tel. (8 706) 63 342, el. p. aloizas@stt.lt

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
I priedas

ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas;
2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymas;
4. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 1433;
5. Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 (su vėlesniais pakeitimais);
6. Leidimų naudoti angliavandenilių išteklius išdavimo tvarkos aprašas, patvirtintas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. 1151;
7. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius (išskyrus angliavandenilius) ir ertmes išdavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 198 (su paskutiniais pakeitimais padarytais 2015 m. gegužės 6 d. nutarimu Nr. 454);
8. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 316 (su vėlesniais pakeitimais);
9. Atvirais kasiniais eksploatuojamų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Aplinkos ministro 2006 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. D1-444;

10. Naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Aplinkos ministro 2016 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. D1-525;
11. Angliavandenilių išteklių gavybos apskaitos prietaisų įrengimo ir kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Aplinkos ministro 2015 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. D1-398;
12. Mokesčio už naudingąsias iškasenas, vandenį ir statybinį gruntą deklaracijos KIT708 formos ir jos papildomo lapo KIT709P formos užpildymo ir pateikimo taisyklės, patvirtintos Aplinkos ministro ir Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko 2006 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. D1-614/VA-99;
13. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo komisijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2012 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 1–153;
14. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2012 m. spalio 9 d. įsakymas Nr. 1-153 „Dėl leidimų tirti žemės gelmes išdavimo komisijos sudarymo, jos nuostatų ir konfidencialumo ir nešališkumo pasižadėjimo formos patvirtinimo“ (ir vėlesni jo pakeitimai);
15. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2001 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. 12 „Dėl leidimo tirti žemės gelmes ir kitų dokumentų patvirtinimo“ (ir vėlesni jo pakeitimai);
16. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2015 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 1-131 „Dėl leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes išdavimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“;
17. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes bei leidimų tirti žemės gelmes turėtojų veiklos patikrinimų tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2009 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 1-07 (2010 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. 1-249 redakcija su vėlesniais pakeitimais);
18. Leidimų naudoti angliavandenilių išteklius turėtojų veiklos, atliekamos angliavandenilių gręžiniuose, priežiūros tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2015 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 1–2;
19. Žemės gelmių išteklių skyriaus žemės gelmių naudojimo priežiūros poskyrio nuostatai, patvirtinti Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2014 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 19-60;
20. Giluminių tyrimų skyriaus Naftos geologijos ir gręžinių priežiūros poskyrio nuostatai, patvirtinti Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2014 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1P-60;
21. Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo sutarčių prie leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes sąlygų vykdymo kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos geologijos

tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2015 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 1–22;

22. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2003 m. sausio 10 d. įsakymas Nr. 1-01 „Dėl Markšeiderinių darbų atlikimo kietųjų naudingųjų iškasenų telkiniuose laikinųjų taisyklių patvirtinimo“;

23. Markšeiderinių planų atitikties patvirtintoms jų sudarymo taisyklėms ir ūkio subjektų teikiamų išteklių gavybos ataskaitų (2-KN ir 2-KN (durpės) duomenų kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos geologijos tarnybos direktoriaus 2015 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1-120;

24. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2000 m. rugpjūčio 23 d. įsakymas Nr. 23 „Dėl žinybinių statistinių ataskaitų tvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);

25. Lietuvos geologijos tarnybos sprendimai analizuotose srityse ir juos pagrindžiantys dokumentai.

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės

2 priedas

PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS

Nr.	EEil.	STT pasiūlymai	Įstaigoje planuojamos įgyvendinti priemonės
Antikorupcinis atskirų veiklos sričių vertinimas			
		<i>Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodyti pasiūlymai, susiję su antikorupciniu atskirų veiklos sričių vertinimu.</i>	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti kaip? Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti kaip? Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies? Neatsižvelgta – pagrįsti kodėl?
1			
2			
3			
4			
5			
6			

